

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Β΄ Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης

**Θεματική ενότητα:
Αδίδακτο κείμενο**

**Τίτλος:
«Στιγμές ... εκπάγλου κάλλους»**

**Συγγραφή: ΣΤΑΘΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Εφαρμογή: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΦΩΤΙΑΣ**

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ &
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
Θεσσαλονίκη 2014**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας,

Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Στιγμές ... εκπάγλου κάλλους

Εφαρμογή σεναρίου

Αλέξανδρος Καραφωτιάς

Δημιουργός

Στάθης Παπακωνσταντίνου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα (Θεματογραφία)

Τάξη

Β΄ Λυκείου

Χρονολογία

Μάρτιος 2014, από 17/3 έως 21/3/2014

Σχολική μονάδα

2^ο Πρότυπο Πειραματικό Γενικό Λύκειο Αθηνών

Διδακτική / θεματική ενότητα

Αδίδακτο κείμενο: Ισοκράτης, «Ελένης εγκώμιον» 10.47-10.53

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

7 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: στην αίθουσα διδασκαλίας με τη χρήση φορητών υπολογιστών και ασύρματο διαδίκτυο ή στο σχολικό εργαστήριο.

II. Εικονικός χώρος: Ιστολόγιο ή Wiki του μαθήματος.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι δραστηριότητες του σεναρίου σε σχέση με τη χρήση των ΤΠΕ θεωρούνται απλές. Απαιτείται στοιχειώδης υλικοτεχνική υποδομή, δηλαδή ύπαρξη ενός τουλάχιστον φορητού ή σταθερού υπολογιστή για κάθε ομάδα με σύνδεση στο διαδίκτυο και εξοικείωση των μαθητών με τα βασικά εργαλεία του MS Office ή του Open Office και με την αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο. Ευκταία, από πολλές απόψεις, θα ήταν η κατάκτηση της πολυτονικής γραφής, από τον διδάσκοντα και ένα τουλάχιστον μέλος κάθε ομάδας. Για την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων και την ανάρτηση των εργασιών οι μαθητές θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν κάποιες από τις εφαρμογές Web. 2.0 με τις οποίες είναι ήδη αρκετά εξοικειωμένοι.

Για την αποτελεσματικότητα του σεναρίου «εκ των ουκ άνευ» πρέπει να θεωρείται η καλή προετοιμασία του εκπαιδευτικού, η ικανότητά του να πειραματίζεται και να υιοθετεί νέα διδακτικά σχήματα προσαρμοσμένα στις ανάγκες και στις ιδιαιτερότητες του τμήματός του. Θα πρέπει να είναι έτοιμος να αναπροσαρμόζει τις πρακτικές του, να αφαιρεί, να προσθέτει ή ακόμη και να τροποποιεί στοιχεία του σεναρίου. Στην παρούσα φάση η άνεση, η προβλεπτικότητα και η ευελιξία του διδάσκοντος είναι τα στοιχεία εκείνα που σε συνδυασμό με τις ΤΠΕ θα δώσουν ζώσα πνοή στο σενάριο. Για την επιτυχία του σεναρίου απαραίτητη θεωρείται και η θετική ανταπόκριση της άλλης συνιστώσας. Οι μαθητές θα πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με σύγχρονες διδακτικές πρακτικές και την *ομαδοσυνεργατική μέθοδο*. Το πιο σημαντικό είναι οι μαθητές με την καλή επίδοση να είναι δοτικοί στην ομάδα και οι μέτριοι να μην επαναπαυθούν στην προσπάθεια των καλών.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Στάθης Παπακωνσταντίνου: «Στιγμές ...εκπάγλου κάλλους», Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, Θεματογραφία, Β΄ Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το σενάριο αντλεί

-

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο σενάριο αυτό, το αδίδακτο κείμενο (Ισοκράτης «Ελένης εγκώμιον» 10,47 – 10,53) που είναι αρκετά εκτενές χωρίζεται σε τέσσερα επιμέρους θέματα. Για το καθένα από αυτά εφαρμόζεται και μία διαφορετική μέθοδος προσέγγισης. Στην ενότητα αυτή ο Ισοκράτης με διάφορα επιχειρήματα, δικαιολογεί τον Πάρη που έκανε αυτό που πρόσταζε η καρδιά του, μαγεμένος από την ακατανίκητη γοητεία της Ελένης. Στο πρώτο θέμα, τα νήματα της διδασκαλίας κινεί ο διδάσκων που με τη βοήθεια λογισμικού παρουσίασης, εξηγεί βήμα - βήμα τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζεται ένα άγνωστο κείμενο, ενώ παράλληλα αναδεικνύει τις δυσκολίες κατανόησης που προκύπτουν από την αποσπασματικότητα του κειμένου και την άγνοια του ιστορικο κοινωνικού πλαισίου του κειμένου. Στο δεύτερο κείμενο δίνεται η μετάφραση και ζητείται από τους μαθητές η συντακτική ανάλυση του κειμένου. Το συγκεκριμένο κείμενο δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες, ωστόσο θα αποτελέσει τη βάση για τη διδασκαλία της μετοχής από συντακτική άποψη και τη διδασκαλία των αναφορικών παραβολικών προτάσεων. Στο τρίτο κείμενο δίνεται η σύνταξη και ζητείται από τους μαθητές να το μεταφράσουν, αφού ήδη γνωρίζουν το πλαίσιο και την προηγούμενη ενότητα του κειμένου. Το ζητούμενο όμως είναι η ουσιαστική κατανόηση του κειμένου και η αξιολόγηση της επιχειρηματολογίας του Ισοκράτη. Έχει παρατηρηθεί ότι πολλές φορές οι μαθητές μεταφράζουν ένα κείμενο, αλλά δεν το κατανοούν, ίσως και να μην τους ενδιαφέρει να 'συνομιλήσουν' περισσότερο με το κείμενο. Στο τέταρτο κείμενο δεν θα δοθεί στους μαθητές καμιά βοήθεια. Οι μαθητές καλούνται να μεταφράσουν το κείμενο, να το αναλύσουν συντακτικά, να ταξινομήσουν τα νοήματα και να αξιολογήσουν το περιεχόμενό του. Για κάθε επιλογή τους θα πρέπει να σημειώσουν ποιες γνώσεις γραμματικής, συντακτικού και

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

σημασιολογίας των λέξεων εφάρμοσαν ως ομάδα, ώστε κάθε μαθητής να αυτοαξιολογηθεί και να αναπροσαρμόσει την προσωπική του μελέτη.

Ταυτόχρονα θα δοθεί έμφαση και στην κειμενική διάσταση του υπό εξέταση αποσπάσματος. Ένα ρητορικό κείμενο έχει τα δικά του χαρακτηριστικά τα οποία είναι ήδη γνωστά στους μαθητές από την ενασχόλησή τους με τα Ρητορικά Κείμενα της Β΄ Λυκείου. Το κείμενο επιχειρηματολογίας διαφέρει από τα αφηγηματικά κείμενα, έχει ιδιαίτερη δομική άρθρωση, λογική διάταξη, σαφήνεια, ακρίβεια, συγκεκριμένο λεξιλόγιο, σχήματα λόγου, παιχνίδι αντιθέσεων, ρητορικά ερωτήματα. Κύρια μέθοδος πειθούς είναι η επίκληση στη λογική και, κατά συνέπεια, πρέπει να αναζητηθούν επιχειρήματα και τεκμήρια.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Διάχυτη είναι η αντίληψη ότι η μετάφραση και η κατανόηση ενός αρχαίου κειμένου, είναι μια εκ προοιμίου πολυσύνθετη αλλά και επίπονη δραστηριότητα η επιτυχής έκβαση της οποίας δεν θεωρείται δεδομένη, ακόμη και για τους άριστους μαθητές. Βασικός στόχος του σεναρίου είναι η συνειδητοποίηση εκ μέρους των μαθητών ότι η κατάκτηση ενός αρχαίου κειμένου είναι μια καθαρά λογική και νοητική διεργασία η οποία αξιοποιεί συνδυαστικά προϋπάρχουσες γνώσεις και κανόνες και όχι μια αφημένη θεωρητική εννοιατικού τύπου διαδικασία. Επιχειρείται δηλαδή να καταδειχθεί ότι η λογική που διέπει την επίλυση ενός μαθηματικού προβλήματος, δεν διαφέρει από τη λογική προσέγγισης ενός αρχαίου κειμένου. Η διαφορά συνίσταται στο γεγονός ότι για την επίλυση ενός μαθηματικού προβλήματος εφαρμόζονται λιγότεροι κανόνες και μαθηματικές γνώσεις σε σχέση με τους κανόνες και τις διάσπαρτες γνώσεις που απαιτούνται για την μετάφραση και κατανόηση ενός αρχαίου κειμένου.

Για να καταδειχθεί αυτό θα πρέπει οι μαθητές να καταγράφουν ποιες γνώσεις ανακάλεσαν και ποιούς κανόνες εφάρμοσαν, κάθε φορά που προβαίνουν σε μια

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

μεταφραστική απόπειρα. Θα καταδειχθεί, επίσης, η αδυναμία επαρκούς κατανόησης ενός αρχαίου κειμένου, εξ αιτίας της αποσπασματικότητάς του ή της άγνοιας κρίσιμων στοιχείων που αφορούν το συγγραφέα, την ταυτότητα του έργου και το ιστορικό πλαίσιο. Τέλος, θα διαπιστωθεί ότι οι μηχανισμοί της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, παρέμειναν στην ιστορική της πορεία στην πλειονότητά τους αναλλοίωτοι και ότι η μεταφορά νοήματος από την αρχαία στη νέα ελληνική μπορεί να επιτευχθεί χωρίς ουσιαστικές αλλοιώσεις, αν, βέβαια, εξαιρέσει κανείς την υποκειμενική ματιά του μεταφραστή.

Οι μαθητές, εργαζόμενοι ομαδικά και με τη βοήθεια των ΤΠΕ, θα εμπλακούν σε ένα εύρος δραστηριοτήτων με στόχο την κατανόηση και εμπέδωση της προηγούμενης οπτικής και την ουσιαστική εξοικείωσή τους με τα βασικά χαρακτηριστικά της συγκροτημένης σκέψης και του τεκμηριωμένου λόγου του Ισοκράτη.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ – ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Με την παρούσα διδακτική πρόταση επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να κατανοήσουν ότι ένας μύθος ή ένα γεγονός, ανεξάρτητα από την ιστορικότητά του, μπορεί να αποτελέσει αφετηρία για φιλοσοφικό στοχασμό και να προσφέρει τροφή για καλλιέργεια προβληματισμού και εξαγωγή κρίσεων και συμπερασμάτων σχετικά με την ανθρώπινη φύση.
- Να αντιληφθούν ότι η δύναμη της ομορφιάς και του κάλλους τόσο κατά το παρελθόν όσο και στις μέρες μας είναι καταλυτική και ότι αυτή δεν περιορίζεται μόνο στην εξωτερική εμφάνιση, αλλά επεκτείνεται και στον πνευματικό και ηθικό τομέα.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι από τις επιμέρους πράξεις ή συμπεριφορές των ανθρώπων εξάγονται συμπεράσματα για τα κίνητρα και τις επιδιώξεις τους,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ενταγμένα βέβαια στον κυρίαρχο ηθικό και αξιακό κώδικα της συγκεκριμένης ιστορικο κοινωνικής πραγματικότητας.

- Να διαπιστώσουν ότι τις πράξεις των ανθρώπων δεν διέπει πάντα η λογική αλλά ο εγωισμός, το συναίσθημα, το τυφλό πάθος, η ιδιοτέλεια και η υστεροβουλία σε συνδυασμό την «τύφλα» του νου και της ψυχής.
- Να εντοπίσουν και να αξιολογήσουν τα ιδανικά του ομηρικού ανθρώπου (τιμή, φιλότιμο, υπερηφάνεια) και να τα συγκρίνουν με τα ιδανικά της εποχής μας.
- Να επισημάνουν τον «ανθρωπομορφισμό» των θεών του αρχαίου κόσμου, αφού εμφανίζονται σαν όργανα της μοίρας και θέλγονται και αυτοί από την ομορφιά, έχουν πάθη αδυναμίες και εμπιστεύονται ή επιδιώκουν την κρίση των θνητών.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Με την παρούσα διδακτική πρόταση επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να συνειδητοποιήσουν ότι η νέα ελληνική αποτελεί τη συνέχεια της αρχαίας γλώσσας και ότι για την ευχερέστερη προσπέλαση του αρχαίου κειμένου απαιτείται μεταγραφή του (έστω και νοητά) στον συντακτικό άξονα της νέας ελληνικής.
- Να κατανοήσουν ότι, όπως στη νέα ελληνική, έτσι και στην αρχαία η παράγραφος με τη νοηματική της αυτοτέλεια αλλά και τη στενή της αλληλεξάρτησή με τα προηγούμενα και τα επόμενα, αποτελεί βασικό πυλώνα της δομής του και να εντοπίζουν τα διαρθρωτικά στοιχεία που εξασφαλίζουν τη συνοχή και τη συνεκτικότητα στο εσωτερικό της παραγράφου αλλά και στα πλαίσια ενός ευρύτερου κειμένου.
- Να διαπιστώσουν ότι η μετάφραση δεν ταυτίζεται με την κατανόηση του ενός κειμένου, ιδιαίτερα αν αυτό έχει αποσπασματικό χαρακτήρα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Να συνδέουν τις συγκεκριμένες γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους και τη σκοπιμότητα που υπηρετείται.
- Να είναι σε θέση να αποδομούν τον αρχαίο λόγο, εντοπίζοντας τα στοιχεία της μικροδομής και της μακροδομής του κειμένου.
- Να εντοπίζουν την παρουσία των λέξεων του αρχαίου κειμένου σε ομόρριζες, παράγωγες ή σύνθετες λέξεις της νέας ελληνικής.
- Να ασκηθούν στη μεταφραστική δεξιότητα και να είναι σε θέση να αιτιολογούν τις μεταφραστικές τους επιλογές.
- Να ασκηθούν στη συντακτική αναγνώριση των μετοχών και στην ανίχνευση του ρόλου και της λειτουργίας των παραβολικών προτάσεων στα πλαίσια των οποίων η ελλειπτικότητα στον λόγο είναι προφανής τόσο στην αρχαία όσο και στη νέα ελληνική.
- Να διαπιστώσουν ότι το σημαινόμενο μιας λέξης προσδιορίζεται από τα συγκείμενά της και από το γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο εκφέρεται.
- Να κατανοήσουν τη σημασία της πολυτροπικής έκφρασης για την κωδικοποίηση και την οπτικοποίηση πληροφοριών.

Γραμματισμοί

Αναμένεται οι μαθητές

- Να είναι σε θέση να επισημαίνουν τις διαφορές ανάμεσα σε ένα αφηγηματικό κείμενο και σε ένα κείμενο επιχειρηματολογίας, εντοπίζοντας το θέμα, τη θέση και την επιχειρηματολογία του συγγραφέα.
- Να είναι σε θέση να αιτιολογούν εμπεριστατωμένα τις επιλογές τους και να εξηγούν με επιχειρήματα γιατί απέρριψαν κάποια εκδοχή.
- Να εντάσσουν τα επιμέρους νοήματα στο συνολικό νοηματικό corpus του κειμένου και να αξιολογούν την πειθώ και την αποτελεσματικότητά τους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Να κατανοήσουν ότι η μετάφραση και η κατανόηση ενός αρχαίου κειμένου δεν είναι μια μηχανική διαδικασία, αλλά μια σύνθετη νοητική διεργασία που αξιοποιεί πληροφορίες, γνώσεις γραμματικής, συντακτικού και λεξιλογίου σε συνδυασμό με τη δυνατότητα για πολλαπλές αναγνώσεις.
- Να εθισθούν στην ομαδική εργασία, ώστε με τρόπο υπεύθυνο να συνεισφέρουν στην επίτευξη του κοινού στόχου, αναπληρώνοντας τις αδυναμίες ή τις ελλείψεις τους μέσω της συνεργασίας και της δυναμικής αλληλεπίδρασης..
- Να είναι σε θέση να αξιοποιούν αποτελεσματικά τους πόρους του διαδικτύου, αλλά και να επιλέγουν τα κατάλληλα ψηφιακά εργαλεία για την δημιουργική προσπέλαση των αρχαίων κειμένων.
- Να αξιοποιούν τις ΤΠΕ για την ανάλυση, επεξεργασία και διαγραμματική απόδοση του αρχαίου κειμένου.

Διδακτικές πρακτικές

Βασική παράμετρος της συγκεκριμένης διδακτικής πρακτικής είναι η καταγραφή της πληροφορίας ή του κανόνα που εφαρμόστηκε για την προσπέλαση του αρχαίου κειμένου με στόχο την καλλιέργεια της μεταγνωστικής δεξιότητας. Έτσι, λοιπόν, μέσω της λειτουργίας της ομάδας, ο μαθητής θα συνειδητοποιήσει το επίπεδο στο οποίο βρίσκεται σε σχέση με τις βεβαιότητες τις ελλείψεις και τις αδυναμίες του. Έτσι, θα οδηγηθεί στην αυτεπίγνωση και αναμένεται να υιοθετήσει τη στάση αυτενέργειας προκειμένου να αναπληρώσει τις ελλείψεις του ή να αποσαφηνίσει τα σκοτεινά ή διφορούμενα στοιχεία.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Πολλοί θεωρούν ότι οι μαθητές της Θεωρητικής Κατεύθυνσης διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις για την προσπέλαση ενός αρχαίου κειμένου, κάτι που δε συμβαίνει παρά με ελάχιστους μαθητές, οι οποίοι χαρακτηρίζονται «καλοί». Οι

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

περισσότεροι μαθητές έχουν μια συγκεκριμένη γνώση γύρω από πολλά ζητήματα με αποτέλεσμα, όταν κληθούν να μεταφράσουν ένα αρχαίο κείμενο, να προβάλλει επιβλητική η παχυλή τους ημιμάθεια και ταυτόχρονα αποκαρδιωτική για τον διδάσκοντα. Πολλοί μαθητές δεν έχουν μέσα τους ξεκαθαρίσει απλά και θεμελιώδη ζητήματα (π.χ. ταυτοπροσωπία και ετεροπροσωπία, προσωπική ή απρόσωπη σύνταξη κλπ). και η αναφορά και μόνο σε σύνθετα φαινόμενα (π.χ. έλξη του αναφορικού, εξαρτημένοι υποθετικοί λόγοι) τους τρομάζει, τους αποθαρρύνει και ουσιαστικά τους απομακρύνει από τα αρχαία ελληνικά.. Είναι απαραίτητο, λοιπόν, οι μαθητές να διαπιστώσουν ότι για κάθε βήμα στην κατάκτηση ενός αρχαίου κειμένου, εφαρμόζεται και ένας κανόνας, ανακαλείται μια γνώση, προβάλλει μια συνειρμική μεταπήδηση και ότι η διαδικασία είναι απόλυτα ελεγχόμενη και λογική. Η καταγραφή των βημάτων που ακολουθήθηκαν στην προσπέλαση ενός αρχαίου κειμένου θα δώσει την ευκαιρία στους μαθητές να «ζυγίσουν» τις γνώσεις τους και να εκτιμήσουν την ευχέρειά τους να τις εφαρμόζουν στον σωστό χώρο και χρόνο και με το σωστό τρόπο. Κάθε μαθητής, αφού διαπιστώσει ο ίδιος σε τι υστερεί ή σε τι διαθέτει οίηση μάθησης, θα προσανατολιστεί σωστά, και με την υπόδειξη του διδάσκοντος, στην κατεύθυνση της «στέρεης» κατάκτησης των βασικών κανόνων και εργαλείων για μια προσπέλαση αξιώσεων ενός αρχαίου κειμένου.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών ([ΑΠΣ](#)) η διδασκαλία της Θεματογραφίας αποσκοπεί στη «σύνθετη γλωσσική, λεξιλογική κα μεταφραστική άσκηση επί αγνώστου σε αυτούς αρχαιοελληνικού πεζού κειμένου της αττικής διαλέκτου. Τα αποσπάσματα που προορίζονται γι' αυτή την άσκηση επιλέγονται ελεύθερα από τους διδάσκοντες, ανάλογα με το επίπεδο γλωσσικής κατάρτισης των μαθητών τους και, οπωσδήποτε, κλιμακούμενα ως προς τη δυσκολία από την αρχή της Β' τάξης προς το τέλος της Γ' τάξης. Επίσης επιδιώκεται η συμπληρωματική διδασκαλία ορισμένων γραμματικών φαινομένων, των οποίων η γνώση κατά την κρίση του καθηγητή δεν έχει εμπεδωθεί, ή ορισμένων σπανιότερων φαινομένων ...»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ως προς τη μέθοδο, επισημαίνεται ότι «Κατά τη γλωσσική και μεταφραστική άσκηση των μαθητών της Θεωρητικής Κατεύθυνσης των Β΄ και Γ΄ τάξεων (στην ώρα της θεματογραφίας) συνδυάζονται η συνθετική και αναλυτική θεώρηση του κειμένου, η διαρκής εκμετάλλευση των συμφραζομένων και η επιμέρους άρση δυσκολιών, η προσπάθεια κατανόησης του περιεχομένου με βάση τη δομή του κειμένου και η μεταφραστική άσκηση. Η προσπάθεια ερμηνείας και μετάφρασης διαπλέκονται και συμπληρώνονται αμοιβαία για τη συνολική κατανόηση του κειμένου. Η διδασκαλία κάθε θέματος ολοκληρώνεται, κατά κανόνα, σε μία διδακτική ώρα, ανάλογα με την έκταση και τη δυσκολία του θέματος. Η επιλογή των θεμάτων γίνεται με τα εξής κριτήρια: α) να έχουν σχετική νοηματική αυτοτέλεια, β) να παρουσιάζουν ενδιαφέρον ως προς το περιεχόμενο, γ) να ανταποκρίνονται στις αντιληπτικές και μεταφραστικές δυνατότητες του μέσου μαθητή, δ) να περιέχουν παραδείγματα που να καλύπτουν τις βασικές μορφές με τις οποίες παρουσιάζονται στον αρχαίο λόγο τα συντακτικά ή γραμματικά φαινόμενα που πρέπει να εμπεδωθούν, ε) να μην απαιτούν χρονοβόρα πραγματολογική θεώρηση».

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση είναι απόλυτα εναρμονισμένη στις κατευθυντήριες οδηγίες του ΑΠΣ και πληροί το σύνολο των προδιαγραφών. Το θέμα της ομορφιάς της Ελένης είναι ένα θέμα ήδη γνωστό στους μαθητές και αναμένεται να κινηθεί η προσοχή και να προκληθεί το ενδιαφέρον τους που θα εκβάλουν τελικά ως θετική διάθεση και συμμετοχικότητα στην υλοποίηση του σεναρίου. Η «διαρκής συνομιλία» της αρχαίας με τη νέα ελληνική αποτελεί σημαντική συνιστώσα και είναι εμφανής σε όλες τις φάσεις του σεναρίου. Η διδακτική αυτή πρόταση έχει καθαρά ανακεφαλαιωτικό χαρακτήρα και στοχεύει στην κατάκτηση της αυτεπίγνωσης τόσο για τον διδάσκοντα όσο και για τα υποκείμενα της μαθησιακής πράξης. Αν ο διδάσκων δεν έχει διδάξει ήδη τα σχετικά αντικείμενα, δίδεται η δυνατότητα να συσχετισθεί το σενάριο με τη διδασκαλία της μετοχής από συντακτική άποψη, καθώς και για τη διδασκαλία των παραβολικών προτάσεων. Αν τα έχει ήδη διδάξει, προσφέρεται η δυνατότητα για εμπέδωση και εφαρμογή της θεωρίας. Πρέπει να

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

υπογραμμιστεί ότι η προσέγγιση του κειμένου είναι αυστηρά κειμενοκεντρική και οι όποιες προεκτάσεις στοχεύουν στην καλύτερη κατανόηση του κειμένου, οπότε δεν μετακυλιέται το κέντρο βάρους από τους σκοπούς του μαθήματος και εφεσιβάλλεται αυτόματα η πιθανή αιτίαση για απώλεια ή κατάχρηση διδακτικού χρόνου σε ένα μάθημα αυξημένης βαρύτητας για τους μαθητές της Θεωρητικής Κατεύθυνσης. Σχετικά με το χρόνο, δεν παρατηρείται σημαντική απόκλιση, αν ληφθεί υπόψη το εύρος των δραστηριοτήτων και η έκταση του κειμένου.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Αποτελεί κοινό τόπο η διαπίστωση ότι οι ΤΠΕ στη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών από το πρωτότυπο δεν παρουσιάζουν σημαντικές «επιδόσεις». Η ιδιαίτερη φύση του μαθήματος, οι περιορισμοί του ΑΠΣ και ένας υφέρπων συντηρητισμός περιορίζουν τις «κερκόπορτες» στις ΤΠΕ στις οποίες επ' ουδενί δεν πρέπει να αποδοθούν μεσσιανικά χαρακτηριστικά. Στην περίπτωσή μας οι ΤΠΕ θα λειτουργήσουν ως μαθησιακό περιβάλλον αυτενέργειας και επικοινωνίας των μαθητών, ως μέσα άντλησης και κριτικής επεξεργασίας πληροφοριών, ως μέσα συσχετισμού και ανάδειξης των πολλαπλών σχέσεων ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική, ως μέσα παραγωγικής και συνθετικής έκφρασης των μαθητών και ως μέσα ανάδειξης και προβολής των παραγόμενων μαθησιακών προϊόντων. Ειδικότερα αναμένεται να αποτελέσει πρόσθετο μαθησιακό όφελος η δυνατότητα που προσφέρουν οι ΤΠΕ για οπτικοποίηση των βασικών αρμών ενός κειμένου, του επιχρωματισμού, της έμφασης, της μεταγραφής του κειμένου με τη μέθοδο «κατά κώλα» ή της μεταγραφής του στον συντακτικό άξονα της νέας ελληνικής, της διαγραμματικής παρουσίασης, της άντλησης και επεξεργασίας διαδικτυακών πόρων και τέλος για ενδυνάμωση της συνεργασίας ανάμεσα στα μέλη των ομάδων.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

[Λεξικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας Α', Β', Γ' Γυμνασίου](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου:

-[Συμπερασματικές προτάσεις](#)

-[Η σύγκριση.](#)

Ψηφιακό Σχολείο - Ψηφιακά Εκπαιδευτικά Βοηθήματα:

-[Β΄ όρος σύγκρισης](#)

-[Συμπερασματικές προτάσεις](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Γοργίας, [«Ελένης εγκώμιον» 11](#). Στο Σκουτερόπουλος, Ν. Μ. *Αρχαία Σοφιστική*. 1991. Επιμέλεια – μετάφραση: Π. Καλλιγάς, σχόλια: Ν. Μ. Σκουτερόπουλος. Αθήνα: Γνώση [«Μικρός Απόπλους»: Κείμενα σε ηλεκτρονική μορφή – Υπεύθ. Άγγ. Περδικούρης].

Γοργίας, [«Ελένης εγκώμιον» 1-21](#). Στο Diels, H. & W. Kranz. ⁶1952. *Die Fragmente der Vorsokratiker*, I-III: *Gorgias* (II). Berlin: Weidmannsche Buchhandlung [Βικιθήκη].

Ισοκράτης, [«Ελένης εγκώμιον»](#): εισαγωγή (στα ιταλικά) –κείμενο [Liceo Classico “Raimondo Franchetti” – Italia]

Ισοκράτης, [«Ελένης εγκώμιον» 10. 47-49](#). *Isocrates* I–III. 1980. Ed. G. Norlin. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press / London: William Heinemann Ltd [Perseus Digital Library - Ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Περσέα].

Ισοκράτης, [«Ελένης εγκώμιον» 10. 49-51](#). Στο *Isocrates* I–III. 1980. Ed. G. Norlin. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press / London: William Heinemann Ltd [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα – Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

1. Μετάφραση Χ. Χ. Ξυδάς. Στο *Ισοκράτους «Ελένης Εγκώμιον»*. 1986. Κριτική και ερμηνευτική έκδοση. Αθήνα: Καρδαμίτσας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2. Μετάφραση Κ. Θ. Αραπόπουλος. Στο *Ισοκράτους «Ελένης Εγκώμιον»*. 1957. Αρχαίον κείμενον, εισαγωγή, μετάφρασις, σημειώσεις. Αθήνα: Πάπυρος.

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Τραγούδια / Ηχητικά αποσπάσματα

Όμηρος, [«Ιλιάδα» ραψωδία Π](#), Εθνικό Θέατρο, Αίθουσα εκδηλώσεων κτ. Τσίλλερ 03/02/2011, μετάφραση: Δ. Ν. Μαρωνίτης, σκηνική παρουσίαση: Μ. Πρωτόπαππα (στο πλαίσιο της παρουσίασης όλων των ραψωδιών της «Ιλιάδας», με αφορμή την ολοκλήρωση της μετάφρασης ολόκληρου του έπους από τον Δ. Ν. Μαρωνίτη) [πηγή: “Radio Theatre”: Ραδιοφωνικό Θέατρο - «Ισοβίτης»: Ιστοσελίδα διαδικτυακών σταθμών].

Φωτογραφίες/ Εικόνες

[Στιγμές εκπάγλου κάλλους](#) (παρουσίαση PowerPoint) [πηγή: «Φιλολογικά Βήματα στο Web». Ιστοχώρος του Στ. Παπακωνσταντίνου - Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

Ιστοσελίδες

[Ελληνική Βικιπαίδεια](#) [Ελεύθερη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια].

[Μέγα Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας](#) των Liddell, H.- Scott, R. 1901-1904 [1897]. τ. I - IV. Μτφρ. Ξ. Μόσχος - Μ. Κωνσταντινίδης. Αθήνα: Ι. Σιδέρης.

[πηγή: Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Τμήμα Μαθηματικών: Εργαστήριο Υπολογιστικών Μαθηματικών, Μαθηματικού Λογισμικού και Ψηφιακής Τυπογραφίας].

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας: [Συμπερασματικές προτάσεις / Γενική](#).

-[Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#): λ. [εγκώμιο](#)

[Φιλολογικά Βήματα στο Web](#) [Ιστοχώρος του Στ. Παπακωνσταντίνου - Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο]:

-[Η μετοχή από συντακτική άποψη](#)

-[Οι αναφορικές παραβολικές προτάσεις](#)

[10/03/2014]

Η τελευταία προσπέλαση των ιστοτόπων έγινε στις 10/03/2014. Οι συγκεκριμένοι σύνδεσμοι παραπέμπουν στην αρχική σελίδα των προαναφερθέντων ιστοτόπων.

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1 Χρή δὲ σκοπεῖν ὁποῖός τις ἦν καὶ δοκιμάζειν **αὐτὸν** οὐκ ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς **τῶν ἀποτυχουσῶν**, ἀλλ' ἐξ ὧν **ἄπασαι** βουλευσάμεναι προείλοντο **τὴν ἐκείνου διάνοιαν**. Κακῶς μὲν γὰρ παθεῖν ὑπὸ τῶν κρειπτόνων οὐδὲν καλύει καὶ τοὺς μηδὲν ἐξημαρτηκότας· τοιαύτης δὲ τιμῆς τυχεῖν ὥστε θνητὸν ὄντα θεῶν γενέσθαι κριτὴν, οὐχ οἷόν τε μὴ οὐ τὸν πολὺ τῇ γνώμῃ διαφέροντα. Θαυμάζω δ' εἰ τις οἶεται κακῶς βεβουλευσθαι **τὸν μετὰ ταύτης ζῆν ἐλόμενον**, ἧς ἔνεκα πολλοὶ τῶν ἡμιθέων ἀποθνήσκειν ἠθέλησαν. Πῶς δ' οὐκ ἂν ἦν ἀνόητος, εἰ τοὺς θεοὺς εἰδὼς περὶ κάλλους φιλονικούντας αὐτὸς κάλλους κατεφρόνησεν, καὶ μὴ ταύτην ἐνόμισε μεγίστην εἶναι τῶν δωρεῶν, περὶ ἧς **κακείνας** ἑώρα μάλιστα σπουδαζούσας;

Στόχος: Ανάδειξη σκοτεινῶν σημείων ἐξ αἰτίας τῆς αποσπασματικότητας τοῦ κειμένου.

2 Τίς δ' ἂν τὸν γάμον τὸν Ἑλένης ὑπερεῖδεν, ἧς ἀρπασθείσης οἱ μὲν Ἕλληνες οὕτως ἠγανάκτησαν ὥσπερ ὅλης τῆς Ἑλλάδος πεπορθημένης, οἱ δὲ βάρβαροι τοσοῦτον ἐφρόνησαν ὅσον περ ἂν εἰ πάντων ἡμῶν ἐκράτησαν. Δῆλον δ' ὡς ἑκάτεροι διετέθησαν· πολλῶν γὰρ αὐτοῖς πρότερον ἐγκλημάτων γενομένων ὑπὲρ μὲν τῶν ἄλλων ἡσυχίαν ἦγον, ὑπὲρ δὲ ταύτης τηλικούτον συνεστήσαντο πόλεμον οὐ μόνον τῷ μεγέθει τῆς ὀργῆς, ἀλλὰ καὶ τῷ μήκει τοῦ χρόνου καὶ τῷ πλήθει τῶν παρασκευῶν ὅσος οὐδεὶς πώποτε γέγονεν.

3

Στόχος: Να απαντηθεί πειστικά το ερώτημα: «Αρκεί η μετάφραση για τη σωστή αναγνώριση των όρων του κειμένου;»

Ἐξὸν δὲ τοῖς μὲν ἀποδοῦσιν Ἑλένην ἀπηλλάχθαι τῶν παρόντων κακῶν, τοῖς δ' ἀμελήσασιν ἐκείνης ἀδεῶς οἰκεῖν τὸν ἐπίλοιπον χρόνον, οὐδέτεροι ταῦτ' ἠθέλησαν· ἀλλ' οἱ μὲν περιεῶρων καὶ πόλεις ἀναστάτους γιγνομένας καὶ τὴν χώραν πορθουμένην ὥστε μὴ προέσθαι τοῖς Ἑλλησιν αὐτήν, οἱ δ' ἤρουντο μένοντες ἐπὶ τῆς ἀλλοτρίας καταγηράσκειν καὶ μηδέποτε τοὺς αὐτῶν ἰδεῖν μᾶλλον ἢ ἑκείνην καταλιπόντες εἰς τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀπελθεῖν.

Καὶ ταῦτ' ἐποίουν οὐχ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου καὶ Μενελάου φιλονικούντες, ἀλλ' οἱ μὲν ὑπὲρ τῆς Ἀσίας, οἱ δ' ὑπὲρ τῆς Εὐρώπης, νομίζοντες, ἐν ὁποτέρᾳ τὸ σῶμα τοῦκείνης κατοικήσειεν, ταύτην εὐδαιμονεστέραν τὴν χώραν ἔσεσθαι.

Στόχος: Να απαντηθεί πειστικά το ερώτημα: « Αν οι μαθητές γνωρίζουν τη σύνταξη, μπορούν να εξαγάγουν μια ορθή μετάφραση;»

4

Τοσοῦτος δ' ἔρως ἐνέπεσεν τῶν πόνων καὶ τῆς στρατείας ἐκείνης, οὐ μόνον τοῖς Ἑλλησι καὶ τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς, ὥστ' οὐδὲ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγονότας ἀπέτρεψαν τῶν ἀγῶνων τῶν περὶ Τροίαν, ἀλλὰ Ζεὺς μὲν προειδῶς τὴν Σαρπηδόνης εἰμαρμένην, Ἥως δὲ τὴν Μέμνονος, Ποσειδῶν δὲ τὴν Κύκνου, Θέτις δὲ τὴν Ἀχιλλέως, ὅμως αὐτοὺς συνεξώρμησαν καὶ συνεξέπεμψαν, ἡγούμενοι κάλλιον αὐτοῖς εἶναι τεθνάναι μαχομένοις περὶ τῆς Διὸς θυγατρὸς μᾶλλον ἢ ζῆν ἀπολειφθεῖσι τῶν περὶ ἐκείνης κινδύνων. Καὶ τί δεῖ θαυμάζειν ἅ περὶ τῶν παίδων διανοήθησαν; Αὐτοὶ γὰρ πολὺ μείζω καὶ δεινότεραν ἐποίησαντο παράταξιν τῆς πρὸς Γίγαντας αὐτοῖς γενομένης· πρὸς μὲν γὰρ ἐκείνους μετ' ἀλλήλων ἐμαχέσαντο, περὶ δὲ ταύτης πρὸς σφᾶς αὐτοὺς ἐπολέμησαν.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ισοκράτης, «Ελένης εγκώμιον»¹⁰, 47-53

Στόχος: Να καταστεί κοινή πεποίθηση, ότι η ορθή (πολλαπλή) ανάγνωση και η συνδυαστική αξιοποίηση γνώσεων μυθολογίας, ιστορίας, γραμματικής, συντακτικού και λεξιλογίου αποτελεί τη *sine qua non* προϋπόθεση για την επιτυχή προσπέλαση ενός αρχαίου κειμένου και ότι πληροφορίες για τον συγγραφέα, το έργο και το ιστορικό πλαίσιο συμβάλλουν στην πληρέστερη και ουσιαδέστερη κατανόηση του περιεχομένου του.

1η διδακτική ώρα

Ο διδάσκων εγχειρίζει στους μαθητές φωτοτυπία του πρώτου αποσπάσματος «*χρή δε... σπουδαζούσας*» με μόνη πρόσθετη πληροφορία τη βιβλιογραφική παραπομπή του αρχαίου κειμένου. Αφού το κείμενο διαβαστεί από τον εκπαιδευτικό και έναν μαθητή, επιχειρείται η εξαγωγή της μετάφρασης με ερωτήσεις που θέτει ο εκπαιδευτικός: ερωτήσεις που απλώνονται σε ολόκληρο το φάσμα της γραμματικής του συντακτικού και του λεξιλογίου και είναι ανάλογες εκείνων που συνήθως θέτει με βάση τη διδακτική του ταυτότητα. Παράλληλα, χρησιμοποιεί βιντεοπροβολέα για την κατά περίοδο επεξεργασία του κειμένου, τονίζοντας με έμφαση τις πληροφορίες ή τις γνώσεις που κάθε φορά χρησιμοποιούνται για το «ξεκλείδωμα» του κειμένου. Παράλληλα, με τη βοήθεια λογισμικού παρουσίασης υπογραμμίζει την αναγκαιότητα της μεταγραφής του κειμένου στον συντακτικό άξονα της νέας ελληνικής για τη διευκόλυνση της «μεταγραφής του» στην καθομιλουμένη γλώσσα. Επειδή ο διδάσκων γνωρίζει καλύτερα από τον καθένα το επίπεδο των γνώσεων των μαθητών του αλλά και τα αντικείμενα που έχει ήδη διδάξει, έχει και την ευθύνη του χειρισμού των της διδασκαλίας και των πρόσθετων πληροφοριών που θα χρησιμοποιήσει. [Το συνοδευτικό αρχείο](#) παρουσίασης είναι απλά ενδεικτικό και προσανατολιστικό. Σε κάθε όμως περίπτωση με την ολοκλήρωση της μετάφρασης ο εκπαιδευτικός φροντίζει να αναδείξει τη διαφορά ανάμεσα στην μετάφραση και στην κατανόηση εμμένοντας στην ασάφεια και την αμφισημία των όρων του κειμένου που

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

εμφαίνονται με κίτρινο χρωματισμό. Επειδή οι μαθητές της Β΄ Λυκείου έχουν ήδη κάποιες γνώσεις για τη ρητορική τέχνη και τους εκπροσώπους της, καλό είναι να γίνει μια αναφορά στα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους και μια πρόχειρη κωδικοποίηση της επιχειρηματολογίας. Τελευταία διδακτική πράξη είναι ο χωρισμός των μαθητών σε πέντε ομάδες των τριών ή τεσσάρων ατόμων, ανάλογα με τον αριθμό των μαθητών με βάση τα γενικώς κρατούντα στη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με τα κριτήρια σχηματισμού των ομάδων. Σε κάθε ομάδα ορίζεται ο μεταφραστής, ο καλός γνώστης της γραμματικής και ο καλός γνώστης του συντακτικού.

Ως δραστηριότητα για το σπίτι ανατίθεται η μελέτη δύο συντακτικών φαινομένων: α) [Η μετοχή από συντακτική άποψη](#) και β) [οι αναφορικές παραβολικές προτάσεις](#). Εφόσον αυτά τα δύο αντικείμενα έχουν ήδη διδαχθεί, ζητείται από τους μαθητές να επικαιροποιήσουν τις σχετικές γνώσεις τους.

Η πρώτη ώρα πραγματοποιήθηκε ακριβώς όπως προτείνει ο συντάκτης του σεναρίου με επιτυχία. Η τάξη αναδιάρθρωσε τις από Σεπτεμβρίου υπάρχουσες ομάδες της, καθώς χρειάζονται τουλάχιστον δύο καλοί γνώστες χειρισμού Η/Υ. Το συντακτικό φαινόμενο της μετοχής είχε διδαχτεί, οι αναφορικές παραβολικές ανατέθηκαν για μελέτη στο σπίτι.

2^η και 3^η διδακτική ώρα

Οι μαθητές στο σχολικό εργαστήριο συμπληρώνουν το [1^ο Φύλλο Εργασίας](#) που περιέχει δραστηριότητες κοινές αλλά και ξεχωριστές δραστηριότητες για το σύνολο των ομάδων.

Οι κοινές δραστηριότητες αναφέρονται στον συγγραφέα και στο έργο του. Είναι σαφές ότι η ακριβής γνώση του ιστορικού πλαισίου του κειμένου είναι απαραίτητη για την καλύτερη εμπέδωση του κειμένου. Οι ομάδες ερευνούν στο διαδίκτυο και συγκεντρώνουν στοιχεία για τον Ισοκράτη, τον τίτλο και το περιεχόμενο του έργου του, για το ομώνυμο έργο του Γοργία, καθώς και για το «εγκώμιο» ως γραμματειακό είδος. Αφού συγκεντρωθούν όλα αυτά, τα στοιχεία, ο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

διδάσκων τους ενημερώνει αδρομερώς για τα στοιχεία που ένα ιταλικό κλασικό λύκειο προτάσσει της μελέτης του κειμένου.

Οι επιμέρους δραστηριότητες, έχουν κοινό άξονα προσανατολισμού, διαφοροποιούνται ωστόσο ως προς το κείμενο που επεξεργάζεται κάθε ομάδα. Πιο συγκεκριμένα, η πρώτη περίοδος δίνεται στους μαθητές ως δείγμα για να το μελετήσουν και να συμπληρώσουν κάποιες απαντήσεις για να εφαρμόσουν κάτι ανάλογο στη συνέχεια, όταν κάθε ομάδα θα επεξεργαστεί μια μικρή περίοδο λόγου της δεύτερης παραγράφου. Ζητείται από τους μαθητές να καταγράψουν με ευσύνοπτο τρόπο τις γνώσεις που εφάρμοσαν ή τους συλλογισμούς που έκαναν για τη μεταφραστική και τη γραμματικοσυντακτική προσπέλαση του κειμένου. Με τον τρόπο αυτό κάθε μέλος της ομάδας συνειδητοποιεί, αφενός μεν τις ελλείψεις του, αλλά και το γεγονός ότι η κατάκτηση ενός κειμένου είναι μια σύνθετη διαδικασία, καθαρά νοητική που απαιτεί συνδυασμένη ανάκληση γνώσεων και κριτική σύνθεσή τους. Θα διαπιστώσουν παράλληλα ότι οι πρόσθετες γνώσεις που είχαν για το συγγραφέα, το κειμενικό είδος και το περιεχόμενο των προηγούμενων, τους βοήθησε αποφασιστικά όχι μόνο στη μετάφραση, αλλά πολύ περισσότερο στην κατανόηση του κειμένου. Οι δραστηριότητες είναι σχετικά εύκολες και δεν υπερβαίνουν τις δυνατότητες των μαθητών της Β΄ Λυκείου. Ένα μέρος της δραστηριότητας που δόθηκε για εξάσκηση στο σπίτι, στοχεύει να τους προετοιμάσει για τις επόμενες δράσεις του σεναρίου. Και ο διαθέσιμος χρόνος εκτιμάται ικανοποιητικός, αφού το κείμενο που πραγματεύεται κάθε ομάδα είναι πολύ μικρό και δεν παρουσιάζει και ιδιαίτερες δυσκολίες.

Για την αξιολόγηση θα ληφθεί υπόψη η ποιότητα των δραστηριοτήτων των μαθητών και η καταγραφή των γνώσεων που εφάρμοσε ή αγνοούσε κάθε μαθητής ξεχωριστά.

4^η διδακτική ώρα

Υλοποιείται [το δεύτερο Φύλλο Εργασίας](#).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Πολλοί ισχυρίζονται ότι η μετάφραση εξάγεται μέσω του συντακτικού και ότι η συντακτική ανάλυση ενός κειμένου αποτελεί το απαραίτητο προστάδιο της επεξεργασίας. Υπό την έννοια αυτή προσδίδουν υπόσταση και οντότητα στο συντακτικό το οποίο έπεται ως οπιγενής παράγοντας και δεν υφίσταται πέρα και έξω από τα κείμενα. Ο διδάσκων εδώ θα επιχειρήσει ένα πείραμα. Αν δώσουμε τη μετάφραση, κατά περίοδο ή και «κατά κώλον περιόδου» ή αν δώσουμε κάπως πιο ελεύθερες μεταφράσεις, θα μπορέσουν οι μαθητές να εξάγουν τη μετάφραση; Ο συντάκτης του σεναρίου θεωρεί ότι όχι μόνο δεν θα διευκολυνθούν, αλλά απεναντίας και ότι θα δυσκολευθούν ακόμη περισσότερο, επειδή ακριβώς στο μυαλό τους δε μπορεί να λειτουργήσει αυτή η σχέση, καθώς έχουν μνηθεί στην αντίστροφη διαδικασία. Το ερώτημα όμως πρέπει να τεθεί επιτακτικά για τη γέννηση προβληματισμού. « Αν από το συντακτικό οδηγούμαστε στη μετάφραση, γιατί δε μπορεί να συμβεί το αντίθετο»;

Θα ζητηθεί, επίσης, από τους μαθητές να συντάξουν ένα ενδεικτικό λεξιλόγιο, δίνοντας την ερμηνεία εκείνων των λέξεων που οι ίδιοι υπολαμβάνουν ως άγνωστες. Παράλληλα, και αυτή είναι πιο εύκολη πλέον δραστηριότητα, θα κωδικοποιήσουν και θα αξιολογήσουν την επιχειρηματολογία του κειμένου. Για καλύτερη διάδραση ανάμεσα στις ομάδες, καλό θα ήταν να επιτρέπεται και η ανταλλαγή απόψεων και εκτιμήσεων κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του Φύλλου Εργασίας, ώστε να προκληθεί διάλογος πάνω σε αμφιλεγόμενα ή επίμαχα ζητήματα που κάθε φορά αναφύονται.

Για την αξιολόγηση θα ληφθεί υπόψη η απάντηση των μαθητών στο ερώτημα: «Το γεγονός ότι η μετάφραση σας ήταν γνωστή, σας βοήθησε και με ποιο τρόπο για τη σωστή συντακτική ανάλυση του κειμένου;»

5^η διδακτική ώρα

Υλοποιείται [το τρίτο Φύλλο](#) Εργασίας στο σχολικό εργαστήριο. Αυτή τη φορά επιχειρείται η αντίστροφη τελείως πορεία. Δίνεται ως δεδομένη πλήρης συντακτική

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ανάλυση και ζητείται από τις ομάδες να εξάγουν τη μετάφραση. Αυτό δηλαδή που προσπαθούν να κάνουν κάθε φορά, εδώ τους προσφέρεται έτοιμο. Σύμφωνα με το συντάκτη του σεναρίου, πάλι θα δυσκολευθούν για την εξαγωγή της μετάφρασης και γιατί μπαίνει και η συνιστώσα «σημασιολογία των λέξεων» και γιατί οι μαθητές δεν έχουν ταυτίσει στο μυαλό τους τα συντακτικά φαινόμενα με συγκεκριμένους γλωσσικούς και νοηματικούς δείκτες. Ο χρόνος που έχουν στη διάθεσή τους κρίνεται υπεραρκετός, αφού η παράγραφος είναι μικρή και η σύνταξη δοσμένη. Είναι πολύ σημαντικό τη μετάφραση να τη γράψουν κατά νοηματική ενότητα και, αν είναι δυνατόν, σε δύο στήλες από τις οποίες η αριστερή να περιέχει το τμήμα του αρχαίου κειμένου και η δεξιά την αντίστοιχη κατά λέξη μετάφραση. Αν υπάρξει χρόνος, καλό είναι να ζητηθεί από τους μαθητές να την αποδώσουν και κάπως πιο ελεύθερα, ξεμακραίνοντας από τη λέξη και στοχεύοντας στο νόημα. Το αναμενόμενο κέρδος από αυτή τη δραστηριότητα υπολογίζεται στο γεγονός ότι οι μαθητές θα συνειδητοποιήσουν ότι δεν αρκεί η γνώση της συντακτικής θέσης των λέξεων για τη μετάφραση και τη γενικότερη κατανόηση ενός κειμένου. Εννοείται ότι μπορούν να κάνουν χρήση και ψηφιακών λεξικών και σε περίπτωση εκπεφρασμένης αδυναμίας να αξιοποιήσουν και τις δύο μεταφράσεις της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα, υπό την προϋπόθεση ότι θα αναστοχαστούν και θα εντοπίσουν τα στοιχεία που τους εμπόδιζαν στην εξαγωγή της μετάφρασης.

Για την αξιολόγηση θα ληφθεί υπόψη η απάντηση των μαθητών στο ερώτημα: «Το γεγονός ότι η συντακτική ανάλυση σάς ήταν γνωστή, σάς βοήθησε και με ποιο τρόπο για τη σωστή μετάφραση και κατανόηση του κειμένου»;

6^η διδακτική ώρα

Υλοποιείται το [τέταρτο Φύλλο](#) Εργασίας στο εργαστήριο πληροφορικής. Μετά τις πειραματικού τύπου περιπλανήσεις τους στα προηγούμενα Φύλλα, οι ομάδες με την εμπειρία των προηγούμενων δράσεων και στοχευμένη βοήθεια καλούνται να προσεγγίσουν την τελευταία ενότητα, στοχεύοντας στη σφαιρική κατάκτηση του

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

κειμένου, αναλαμβάνοντας ένα μικρό τμήμα κάθε ομάδα. Το κείμενο θα προσεγγιστεί λεξιλογικά, γραμματικά, συντακτικά, μεταφραστικά, γραμματειακά και πραγματολογικά και θα καταγραφούν οι γνώσεις και οι πληροφορίες που κάθε φορά χρησίμευσαν ως σκαλοπάτι η κλειδί για την εξερεύνηση του κειμένου. Το κείμενο θα χωριστεί σε τρεις ενότητες. Οι τρεις πρώτες ομάδες θα ασχοληθούν με την προσπέλαση αυτών των ενοτήτων, η τέταρτη θα συγκεντρώσει στοιχεία για τα πρόσωπα που αναφέρονται στο κείμενο και θα ακούσει ένα ηχητικό απόσπασμα της «Ιλιάδας» με σκοπό να αναζητήσουν τη σχέση του με το περιεχόμενο της ενότητας. Τέλος η πέμπτη ομάδα, αφού ενημερωθεί για τη μετάφραση από τις ομάδες 1, 2 και 3 θα αποδώσει με μορφή τυπικού συλλογισμού την επιχειρηματολογία του Ισοκράτη και θα αποφανθεί για την ορθότητα και για τη βαρύτητά της. Επειδή η 5^η ομάδα μπορεί να μη δεχθεί έγκαιρα πληροφορίες για τη μετάφραση από τις άλλες ομάδες, ίσως ήταν καλό να δοθεί στην ομάδα αυτή μια κάπως ελεύθερη μετάφραση για να μη χάνεται χρόνος.

Για την αξιολόγηση θα ληφθεί υπόψη η απάντηση των μαθητών στο ερώτημα: «Το γεγονός ότι σας ήταν γνωστό το επικοινωνιακό πλαίσιο του κειμένου και οι πληροφορίες που αντλήσατε για τα πρόσωπα που αναφέρονται σας διευκόλυνε ή όχι στην προσέγγιση του κειμένου»;

7^η διδακτική ώρα. Σύγκληση ολομέλειας.

Οι ομάδες παρουσιάζουν τις εργασίες τους και ακολουθεί συζήτηση για την αξιολόγηση του σεναρίου. Αν από τις απαντήσεις των μαθητών προκύψει ότι με τη βοήθεια του σεναρίου διαπίστωσαν τις βασικές τους ελλείψεις και συνειδητοποίησαν ότι η κατάκτηση ενός αρχαίου κειμένου είναι μια πολύπλοκη μεν, αλλά λογική διαδικασία που αξιοποιεί γνώσεις, κανόνες, αλλά και διαφορετικές στρατηγικές, θα θεωρηθεί ότι οι βασικοί στόχοι του σεναρίου έχουν επιτευχθεί. Επίσης, δεν πρέπει να αγνοηθεί και το γεγονός ότι και η δημιουργική φαντασία σε συνδυασμό με την ικανότητα ανάπλασης ενός ιστορικού ή μη γεγονότος μέσω συγκρίσεων ή

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

συνειρμικών μεταπηδήσεων μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμους αρωγούς για τη συμπλήρωση του πάζλ και την επιτυχή προσπέλαση ενός αρχαίου κειμένου. Αυτή την τελευταία διάσταση, αν δεν εξαχθεί ως συμπέρασμα των μαθητών, οφείλει να αναδείξει ο ίδιος ο διδάσκων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1^ο (2^η και 3^η διδακτική ώρα)

Α΄ ΚΟΙΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Αναζητήστε από το [διαδίκτυο](#) πληροφορίες για τον βίο και το έργο του Ισοκράτη και δημιουργήστε ένα σύντομο βιογραφικό και εργογραφικό σημείωμα σε ένα αρχείο παρουσίασης (4-5 διαφάνειες) για την ενημέρωση των συμμαθητών σας.
2. Πληκτρολογώντας στη μηχανή αναζήτησης τη φράση [«Ελένης εγκώμιον»](#), τα περισσότερα αποτελέσματα παραπέμπουν στον [Γοργία](#) και όχι στον Ισοκράτη. Επομένως, ο Ισοκράτης επηρεάζεται κατά κάποιον τρόπο από τον Γοργία που πρώτος πραγματεύθηκε το θέμα, αφού εκτός των άλλων υπήρξε και μαθητής του. Αφού μελετήσετε τη μετάφραση του κειμένου από την ιστοσελίδα [«Μικρός Απόπλους»](#), να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενό του. Η πρώτη ομάδα να αποδώσει το περιεχόμενο των παραγράφων 1-4, η δεύτερη των παραγράφων 5-8, η τρίτη των παραγράφων 9-12, η τέταρτη των παραγράφων 13-16 και η πέμπτη ομάδα των παραγράφων 17-21. Η περίληψη κάθε ομάδας πρέπει να αποδίδεται σε μια παράγραφο 50-70 λέξεων.
3. Αναζητήστε [στα λεξικά](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα το περιεχόμενο του όρου «εγκώμιο» και συνδυάστε το με την ετυμολογία του. Παράλληλα, να αναζητήσετε συνώνυμες και αντώνυμες λέξεις. (Να πλαισιώσετε την απάντησή σας με μία σύντομη αναφορά στα «εγκώμια» της Μ. Παρασκευής και στο έργο «Μωρίας εγκώμιον».

Την 1^η διδακτική ώρα πραγματοποιήθηκαν οι δραστηριότητες. Για τη δραστηριότητα 1 και για εξοικονόμηση χρόνου ζητήθηκε από τους μαθητές η δημιουργία 3 διαφανειών.

Β΄ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΑ

Εισαγωγικό σημείωμα. Για τη μετάφραση της πρώτης παραγράφου του κειμένου εφαρμόστηκαν γνώσεις, πληροφορίες και κανόνες που καλό είναι να θυμηθείτε,

προκειμένου να βεβαιωθείτε τόσο για τις γνώσεις σας όσο και για τις ελλείψεις σας. Στο παράδειγμα που δίνεται οι γνώσεις είναι ταξινομημένες σε γνώσεις α) γραμματικής β) συντακτικού γ) λεξιλογίου.

Η πρώτη περίοδος:

Χρή δὲ σκοπεῖν

Πληροφορίες: Γραμματική   Συντακτικό   Σημασία

Χρή	Απρόσωπο ρήμα	Άρα θα πάρει ως υποκείμενο τελικό απαρέμφατο (σκοπεῖν)	«Πρέπει» Συνώνυμο δεῖ
δὲ	Αντιθετικός συνδεσμός		Όμως, εξάλλου
σκοπεῖν	Απαρέμφατο ενεστώτα του ρ. σκοπέω-ω.	Συνήθως συντάσσεται με πλάγια ερωτηματική πρόταση (ὅποιός τις ἦν)	«Ερευνώ» «εξετάζω»

Απορία: Ποιό είναι το υποκείμενο του απαρεμφάτου *σκοπεῖν*; Εφόσον δεν δηλώνεται μπορεί να είναι *ἐμέ, σε, αὐτόν, ἡμᾶς, ὑμᾶς, αὐτούς*. Με ποιά κριτήρια θα επιλέξω; Δοκιμάστε τις διαφορετικές μεταφραστικές εκδοχές;

ὅποιός τις

Πληροφορίες: Γραμματική   Συντακτικό   Σημασία

ὅποιός	Αναφορική αντωνυμία	Η πληροφορία που αξιοποιήθηκε είναι ότι οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις συντάσσονται με ερωτηματικές και αναφορικές αντωνυμίες	«Τί είδους άνθρωπος»
--------	---------------------	--	----------------------

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ερωτήσεις που πρέπει να απαντηθούν

Πότε έχουμε οὐκ, πότε οὐχ και πότε οὐ;

Πότε έχουμε ἐκ και πότε ἐξ;

Τι δηλώνεται με την πρόθεση ἐκ + γενική;

τῆς τῶν ἀποτυχουσῶν: **Ποιος ὁ συντακτικός ρόλος;**

τῆς ὀργῆς τῶν ἀποτυχουσῶν: **Ποιος ὁ συντακτικός ρόλος;**

Τι είναι από συντακτική ἀποψη μια ἐναρθρη μετοχή και σε τί είδους πρόταση αναλύεται;

Γνωρίζετε τους αρχικούς χρόνους του ρήματος «τυγχάνω» και να κλίνετε τον ἀόριστο β' σε όλες τις εγκλίσεις.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Από άποψη περιεχομένου **ποιές είναι αυτές που «απέτυχαν»;**

άλλ' ἐξ ὧν ἅπασαι βουλευσάμεναι προείλοντο τὴν ἐκείνου διάνοιαν.

Πού αναφέρεται (ὀρος αναφοράς) αυτή η αναφορική πρόταση;

Μήπως θα ήταν πιο κατανοητό το σχήμα : ἀλλ' ἐξ ἐκείνων ᾶ

Το συντακτικό φαινόμενο «ἐλξη του αναφορικού» σας είναι γνωστό; Θα μπορούσε να ισχύσει στην περίπτωσή μας;

Γνωρίζετε να κλίνετε το επιθετο ἅπας ἅπασα ἅπαν ;

Τι σημαίνει το ρήμα «βουλεύομαι»;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Γνωρίζετε τα ρήματα αἰρῶ αἰροῦμαι ἀλίσκομαι και τη μεταξύ τους σχέση από άποψη περιεχομένου; Γνωρίζετε τους αρχικούς τους χρόνους;

Διαφέρετε συντακτικά το σχήμα τὴν ἐκείνου διάνοια/ τὴν διάνοιαν ἐκείνου. Τί είναι πιο κοντινό στη νέα ελληνική;

Μπορείτε να ταυτίσετε με πρόσωπα τους όρους ἄπασαι , ἐκείνου;

Πραγματοποιήθηκε στο εργαστήριο παρά την πρόταση του συντάκτη για ανάθεση στο σπίτι. Οι μαθητές αντιμετώπισαν δυσκολίες κατά την εκτέλεση των προηγούμενων δραστηριοτήτων εξαιτίας του ότι ασχολούνται για πρώτη φορά με διδακτικό σενάριο.

Επιμέρους δραστηριότητες ομάδων

Οι απαντήσεις της ομάδας, αφού ελεγχθούν από τον διδάσκοντα θα αναρτηθούν στο ιστολόγιο (ή στο Wiki) του μαθήματος και στη συνέχεια ο κάθε μαθητής, θα απαντήσει σε σχετικό ερωτηματολόγιο ποια στοιχεία αγνοούσε, ποια γνώριζε, ποια έμαθε και ποια εξακολουθεί να αγνοεί

1η ομάδα

Κείμενο:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Κακῶς μὲν γὰρ παθεῖν ὑπὸ τῶν κρειττόνων οὐδὲν κωλύει καὶ τοὺς μὴδὲν
ἐξημαρτηκότας·

Καταγραφή πληροφοριῶν:

Κακῶς: Πὼς σχηματίζονται τα παραθετικά των επιρρημάτων;

παθεῖν: Πὼς κλίνεται ο ἀόριστος β' ενεργητικῆς φωνῆς και ποιοι οι αρχικοὶ χρόνοι
του ρήματος

Τί σημαίνει «κακῶς πάσχω»; Ποιο εἶναι το αντίθετό του;

ὑπὸ τῶν κρειττόνων= Πὼς εκφέρεται το ποιητικό αίτιο;

Ποια εἶναι τα παραθετικά του επιθέτου «ἀγαθός» και πὼς κλίνεται ο συγκριτικός
του;

Πὼς συντάσσεται το ρήμα «κωλύω»;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

έξαμαρτηκότητας. Τι σημαίνει το ρήμα «έξαμαρτάνω» και ποιοι είναι οι αρχικοί του χρόνοι; Σε τι στηριχθήκαμε και χαρακτηρίσαμε τη μετοχή επιθετική;

Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

2η ομάδα

Κείμενο:

τοιαύτης δὲ τιμῆς τυχεῖν ὥστε θνητὸν ὄντα θεῶν γενέσθαι κριτὴν, οὐχ οἶόν τε μὴ οὐ τὸν πολὺ τῇ γνώμῃ διαφέροντα.

Καταγραφή πληροφοριών:

Ποια πληροφορία αξιοποιήσατε για να κατανοήσετε ότι στο απόσπασμα υπάρχουν δύο προτάσεις;

οὐχ οἶόν τε= Τί γνωρίζετε για τη φράση αυτή; Πώς θα τη συμπληρώνατε και ποιο είναι το υποκείμενό της;

Σε ποια πτώση θα αναζητήσουμε το υποκείμενο και το αντικείμενο του **τυχεῖν**;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ποια θα ήταν η καλύτερη απόδοση της λέξης **γνώμη**;

διαφέροντα: Ποια δεδομένα αξιοποιείτε για τον προσδιορισμό της μετοχής από γραμματική και συντακτική άποψη;

Τι θα αναζητούσατε ως ρήμα της συμπερασματικής πρότασης;

όντα: Η μετοχή αυτή είναι απόλυτη ή συνημμένη και γιατί;

Γιατί οι λέξεις **θνητόν** και **κριτήν** είναι κατηγορούμενα και όχι αντικείμενα;

κριτήν θεῶν: Καταγράψτε τη σκέψη σας προκειμένου να χαρακτηρίσετε τη γενική ως υποκειμενική ή αντικειμενική;

3η ομάδα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Κείμενο:

Θαυμάζω δ' εἶ τις οἶεται κακῶς βεβουλεῦσθαι τὸν μετὰ ταύτης ζῆν ἐλόμενον, ἥς ἔνεκα πολλοὶ τῶν ἡμιθέων ἀποθνήσκειν ἠθέλησαν.

Καταγραφή πληροφοριῶν και ἐπισημάνσεων

Θαυμάζω: Πῶς ἐρμηνεύεται τὸ ρῆμα και με ποιο τρόπο συνήθως συντάσσεται;

εἶ τις οἶεται: Με βάση την εισαγωγή της τι εἴδους πρόταση θα μπορούσε να είναι;

Γιατί ἀπορρίπτονται οι δύο ἀπὸ τις τρεις ἐκδοχές;

Τι σημαίνει και πῶς συντάσσεται τὸ ρῆμα οἶομαι;

βεβουλεῦσθαι: Να ἐξηγήσετε την πτώση του υποκειμένου με βάση τον κανόνα της ετεροπροσωπίας.

ἐλόμενον: Να δώσετε πληροφορίες για τη γραμματική και συντακτική αναγνώριση του ὀρου καθώς και για τον τρόπο σύνταξής του;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Επί τη ευκαιρία: Γνωρίζετε τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων αἰῶ αἰροῦμαι, ἀλίσκομαι και την απόδοσή τους στη νέα ελληνική;

ζῆν: Ποιες ομοιότητες έχει με τα ρήματα πεινώ διψῶ χρωῶμαι; Να κλίνετε το ρήμα σε ενεστώτα και παρατατικό.

ἦς ἔνεκα πολλοὶ τῶν ἡμιθέων ἀποθνήσκειν ἠθέλησαν. Σαν αναφορική πρόταση ποιος είναι ο όρος αναφοράς της;

ἦς ἔνεκα: Μπορούμε να αναφερθούμε σε «αναστροφή προθέσεως;» Γνωρίζεις τις καταχρηστικές προθέσεις και τον τρόπο με τον οποίο συντάσσονται;

πολλοὶ: Γνωρίζεις να κλίνεις το επίθετο και στα τρία γένη και στους τρεις βαθμούς;

ἀποθνήσκειν: Γνωρίζεις να κλίνεις τον αόριστο β' και τον παρακείμενο του ρήματος;

4η ομάδα

Κείμενο:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Πώς δ' οὐκ ἂν ἦν ἀνόητος, εἰ τοὺς θεοὺς εἰδῶς περὶ κάλλους φιλονικούντας
αὐτὸς κάλλους κατεφρόνησεν,

Καταγραφή πληροφοριῶν και ἐπισημάνσεων

Γνωρίζεις τη **δυνητική οριστική** και τη σημασιολογική της διαφορά από τη **δυνητική ευκτική**; Πώς μεταφράζεται το «οὐκ ἂν ἦν ἀνόητος» και πώς το «οὐκ ἂν εἶ ἄνόητος»;

Πώς : Τι εἶδους πρόταση αναμένεται και ποιο σημεῖο στίξης;

εἰ κατεφρόνησεν: Θυμόσαστε τα εἶδη των υποθετικών λόγων; Με ποιον χρόνο θα αποδίδαμε καλύτερα στη νέα ελληνική τον ἀόριστο «κατεφρόνησεν»;

Πώς συντάσσεται το ρήμα **καταφρονῶ**; Γνωρίζετε τις κατηγορίες των ρημάτων που συντάσσονται με γενική και δοτική;

Πότε η αντωνυμία **αὐτὸς** εἶναι οριστική και πότε επαναληπτική;

εἰδῶς: Μια μετοχή σε ονομαστική πού συνάπτεται;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ποιες ειδικές γνώσεις αξιοποιήσατε ή ποια στοιχεία προσέξατε για τον συντακτικό χαρακτηρισμό των μετοχών **είδως** και **φιλονικούντας**

είδως: Γνωρίζεις να κλίνεις το ρήμα στον ενεστώτα και παρατατικό, τους αρχικούς χρόνους του ρήματος και λέξεις της νέας ελληνικής ομόρριζες ή παράγωγες;

5η ομάδα

Κείμενο:

καὶ μὴ ἐνόμισε ταύτην μεγίστην εἶναι τῶν δωρεῶν, περὶ ἧς ἔωρα μάλιστα σπουδαζούσας;

Καταγραφή πληροφοριῶν και ἐπισημάνσεων

καὶ μὴ ἐνόμισε: Ο σύνδεσμος «καί» τι ακριβῶς συνδέει;

ταύτην ἐνόμισε μεγίστην εἶναι τῶν δωρεῶν: Για την πλήρη συντακτική ανάλυση εφαρμόστηκαν οι παρακάτω γνώσεις: Σύνταξη των δοξαστικών ρημάτων, ετεροπροσωπία, γένος και πτώση κατηγορουμένου, γενική διαιρετική. Μπορείς να τις επισημάνεις;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ένομιση: Γνωρίζεις πώς κλίνεται ο μέλλοντας;

μεγίστην: Γνωρίζεις πώς κλίνεται το επίθετο και στα 3 γένη και στους 3 βαθμούς;

περι ής έώρα μάλιστα σπουδαζούσας; Σαν αναφορική πρόταση ποιός είναι ο όρος αναφοράς της;

κάκείνας. Γνωρίζεις το φαινόμενο της κράσης; Μπορείς να αναφέρεις κάποια συνηθισμένα παραδείγματα;

μάλιστα: Γνωρίζεις τη σημασία του και τα παραθετικά του;

έωρα: Γνωρίζεις τους αρχικούς χρόνους και την κλίση του ρήματος στην ενεργητική φωνή; Το ρήμα παίρνει δασεία σε όλους του χρόνους;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

σπουδαζούσας: Γιατί δεν πρέπει να κάνετε λάθος στον συντακτικό χαρακτηρισμό αυτής της μετοχής; Πώς θα αποδίδαμε στη νέα ελληνική το ρήμα σπουδάζω;

Οι δραστηριότητες ανατέθηκαν ως εργασίες για το σπίτι, ελέγχθηκαν, διορθώθηκαν από το διδάσκοντα (αφήνοντας κενά στις απαντήσεις που δεν γνώριζαν) και ανέβηκαν στο Wiki του μαθήματος την Τετάρτη 19/3/2014.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

2ο Φύλλο Εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες (4^η ώρα) στο εργαστήριο.

1. Αξιοποιώντας τη μετάφραση να προχωρήσετε στην πλήρη συντακτική ανάλυση του δεύτερου κειμένου και στην σύνταξη ενός ενδεικτικού λεξιλογίου με την ερμηνεία των λέξεων του αρχαίου κειμένου που υποθέτετε ότι είναι άγνωστες στους συμμαθητές σας. Μπορείτε να αξιοποιήσετε [το κείμενο και τις μεταφράσεις](#) που υπάρχουν στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. Η συντακτική ανάλυση είτε να ακολουθεί το τυπικό των βιβλίων (χαρακτηρισμός πρότασης και αναφορά στον συντακτικό της ρόλο και συντακτικός προσδιορισμός του κάθε όρου με έμφαση στο «τι» και στο «πού» είτε να αποδοθεί διαγραμματικά με την αξιοποίηση λογισμικών κατασκευής εννοιολογικού χάρτη.

Τίς δ' ἄν τὸν γάμον τὸν Ἑλένης ὑπερείδεν

Και ποιός θα περιφρονούσε τον γάμο της Ελένης (με την Ελένη),

ἣς ἀρπασθείσης

που όταν αρπάχτηκε

οἱ μὲν Ἕλληνες οὕτως ἠγανάκτησαν

οἱ μὲν Ἕλληνες ἀγανάκτησαν τόσο πολύ,

ὥσπερ ὅλης τῆς Ἑλλάδος πεπορθημένης,

σα να είχε κυριευθεί ολόκληρη η Ελλάδα

οἱ δὲ βάρβαροι τοσοῦτον ἐφρόνησαν

οἱ δε βάρβαροι τόσο πολύ καυχήθηκαν

ὅσον περ ἄν εἰ πάντων ἡμῶν ἐκράτησαν.

σα να μας είχαν νικήσει όλους εμάς;

Δῆλον δ' ὡς ἑκάτεροι διετέθησαν·

Εἶναι φανερό με ποιο τρόπο και οἱ μὲν και οἱ δε τοποθετήθηκαν

(συμπεριφέρθηκαν)

πολλῶν γὰρ αὐτοῖς πρότερον ἐγκλημάτων γενομένων

Ενώ δηλαδή πιο πριν υπήρχαν (εκτοξεύονταν) πολλές αλληλοκατηγορίες

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ὕπὲρ μὲν τῶν ἄλλων ἡσυχίαν ἤγον,

σχετικά με τα άλλα, δεν αντιδρούσαν

ὕπὲρ δὲ ταύτης τηλικούτον συνεστήσαντο πόλεμον

για αυτήν όμως ξεσήκωσαν τόσο μεγάλο πόλεμο,

οὐ μόνον τῷ μεγέθει τῆς ὀργῆς,

ὄχι μόνο ως προς την ένταση της ὀργῆς,

ἀλλὰ καὶ τῷ μήκει τοῦ χρόνου καὶ τῷ πλήθει τῶν παρασκευῶν

αλλά και ως προς τη διάρκεια και το μέγεθος των προετοιμασιών,

ὅσος οὐδεὶς πώποτε γέγονεν.

τέτοιος που κανένας ποτέ ως τώρα δεν έγινε

2. Να εντοπίσετε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους (ρητορικός λόγος), να καταγράψετε τη θέση και την επιχειρηματολογία του συγγραφέα την οποία και θα αξιολογήσετε ως προς την ορθότητά της. Για τις ανάγκες της δραστηριότητας να κατασκευαστεί ένα αρχείο κειμενογράφου ή λογισμικού παρουσίασης το οποίο και θα αναρτηθεί στο ιστολόγιο (Wiki) του μαθήματος μαζί με τις απαντήσεις της δραστηριότητας 1.

Δεν υπήρξε χρόνος για τη δεύτερη δραστηριότητα, ο διδάσκων αρκέστηκε σε προφορική απάντηση των μαθητών αναφορικά με την επιχειρηματολογία του συγγραφέα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3ο Φύλλο Εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες (5η ώρα) στο εργαστήριο.

1. Σας δίδεται η πλήρης συντακτική ανάλυση του τρίτου κειμένου που αποτελεί συνέχεια του δεύτερου κειμένου.. Αφού το διαιρέσετε σε μικρότερα τμήματα, να γράψετε τη μετάφραση σύμφωνα με το πρότυπο του 2^{ου} Φύλλου Εργασίας. Η μετάφραση να είναι πιστή και να αποδίδει κατά λέξη το περιεχόμενο του κειμένου. Για πιθανές άγνωστες λέξεις χρησιμοποιήστε είτε το [Λεξικό](#) που σας είχε δοθεί στο Γυμνάσιο είτε την ψηφιακή έκδοση του Μεγάλου Λεξικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας ([Liddell- Scott](#)) Σε περίπτωση που δυσκολεύεστε μπορείτε να αξιοποιήσετε και τις μεταφράσεις που υπάρχουν [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#).

«Εξὸν δὲ τοῖς μὲν ἀποδοῦσιν Ἑλένην ἀπηλλάχθαι τῶν παρόντων κακῶν, τοῖς δ' ἀμελήσασιν ἐκείνης ἀδεῶς οἰκεῖν τὸν ἐπίλοιπον χρόνον, οὐδέτεροι ταῦτ' ἠθέλησαν· ἀλλ' οἱ μὲν περιεῶρων καὶ πόλεις ἀναστάτους γιγνομένας καὶ τὴν χώραν πορθουμένην ὥστε μὴ προσέσθαι τοῖς Ἕλλησιν αὐτήν, οἱ δ' ἤρουντο μένοντες ἐπὶ τῆς ἀλλοτρίας καταγῆρας καὶ μηδέποτε τοὺς αὐτῶν ἰδεῖν μᾶλλον ἢ ἑκείνην καταλιπόντες εἰς τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀπελθεῖν.

Καὶ ταῦτ' ἐποίουν οὐχ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου καὶ Μενελάου φιλονικούντες, ἀλλ' οἱ μὲν ὑπὲρ τῆς Ἀσίας, οἱ δ' ὑπὲρ τῆς Εὐρώπης, νομίζοντες, ἐν ὁποτέρῳ τὸ σῶμα τοῦκείνης κατοικήσειεν, ταύτην εὐδαιμονεστέραν τὴν χώραν ἔσεσθαι.»

Συντακτική ανάλυση

1. Εξὸν δὲ τοῖς μὲν ἀποδοῦσιν Ἑλένην ἀπηλλάχθαι τῶν παρόντων κακῶν, τοῖς δ' ἀμελήσασιν ἐκείνης ἀδεῶς οἰκεῖν τὸν ἐπίλοιπον χρόνον, οὐδέτεροι ταῦτ' ἠθέλησαν. **Κύρια πρόταση κρίσεως με ρήμα το** ἠθέλησαν

ἠθέλησαν= ρήμα της πρότασης

οὐδέτεροι= υποκείμενο του ρήματος

ταῦτ'= αντικείμενο του ρήματος

Ἐξὸν=Αιτιατική απόλυτη εναντιωματική μετοχή (εἰ καὶ ἐξῆν)

τοῖς μὲν=Δοτική προσωπική από το απρόσωπο Ἐξὸν

ἀποδοῦσιν= Χρονική μετοχή (προτερόχρονη) συνημμένη στη δοτική προσωπική

Ἐλένην= Αντικείμενο της μετοχής ἀποδοῦσιν

ἀπηλλάχθαι=Τελικό απαρέμφατο υποκείμενο της μετοχής Ἐξὸν

τῶν κακῶν =Αντικείμενο του απαρεμφάτου ἀπηλλάχθαι

παρόντων= Επιθετική μετοχή ως επιθετικός προσδιορισμός στο κακῶν

τοῖς δ'= Δοτική προσωπική από το απρόσωπο Ἐξὸν

ἀμελήσασιν= Χρονική μετοχή (προτερόχρονη) συνημμένη στη δοτική προσωπική

ἐκείνης= Αντικείμενο της μετοχής ἀμελήσασιν

οἰκεῖν= Τελικό απαρέμφατο υποκείμενο της μετοχής Ἐξὸν

ἀδεῶς=Επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο οἰκεῖν

τὸν χρόνον=Αιτιατική του χρόνου στο οἰκεῖν

ἐπίλοιπον= Επιθετικός προσδιορισμός στο τὸν χρόνον

2. ἀλλ' οἱ μὲν περιεώρων καὶ πόλεις ἀναστάτους γιγνομένας καὶ τὴν χώραν πορθουμένην. **Κύρια πρόταση κρίσεως συνδέεται αντιθετικά με την προηγούμενη.**

περιεώρων= Ρήμα της πρότασης

οί μὲν= Υποκείμενο του ρήματος περιεώρων

καὶ πόλεις= Αντικείμενο του ρήματος περιεώρων

γιγνομένης=Κατηγορηματική μετοχή που δομείται στο αντικείμενο του περιεώρων

ἀναστάτους=Κατηγορούμενο στο πόλεις από το συνδεδετικό γιγνομένης

καὶ τὴν χώραν= Αντικείμενο του ρήματος περιεώρων

πορθουμένην= Κατηγορηματική μετοχή που δομείται στο αντικείμενο του περιεώρων

3. ὥστε μὴ προέσθαι τοῖς Ἑλλησιν αὐτήν. Δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση που εκφέρεται με απαρέμφατο.

προέσθαι= Απαρέμφατο σε θέση ρήματος

τούς μὲν= Εννοούμενο υποκείμενο στο προέσθαι

αὐτήν= Άμεσο αντικείμενο στο προέσθαι

τοῖς Ἑλλησιν= Έμμεσο αντικείμενο στο προέσθαι. Συζητήστε το ενδεχόμενο της δοτικής προσωπικής χαριστικής. Ποια θα ήταν η διαφορά στη μετάφραση;

4. οἱ δ' ἤροῦντο μένοντες ἐπὶ τῆς ἀλλοτρίας καταγηράσκειν καὶ μηδέποτε τοὺς αὐτῶν ιδεῖν μᾶλλον ἢ ἕκινῃν καταλιπόντες εἰς τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀπελθεῖν. Κύρια πρόταση κρίσεως συνδέεται με την προηγούμενη με το αντιθετικό παρατακτικό ζεύγος «μέν - δέ».

ἤροῦντο = Ρήμα της πρότασης

οἱ δ' = Υποκείμενο του ρήματος ἤροῦντο

καταγηράσκειν= Τελικό απαρέμφατο αντικείμενο στο ἤροῦντο

καὶ (μηδέποτε) ιδεῖν= Τελικό απαρέμφατο αντικείμενο στο ἤροῦντο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

μηδέποτε= Επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ιδεῖν
μᾶλλον= Επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού
ἢ ἀπελθεῖν = Τελικό ἀπαρέμφατο ἀντικείμενο στο ἤρουντο (β' ὀρος σύγκρισης)
μένοντες=Τροπική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο οἱ δ'
ἐπὶ τῆς ἀλλοτρίας = Εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο στο μένοντες
τοὺς αὐτῶν = Ἀντικείμενο στο ἀπαρέμφατο ιδεῖν
καταλιπόντες = Χρονική μετοχή (προτερόχρονη) συνημμένη στο υποκείμενο οἱ δ'
'κείνην = Ἀντικείμενο της μετοχῆς καταλιπόντες
εἰς τὰς πατρίδας = Εμπρόθετος προσδιορισμός κίνησης σε τόπο στο ἀπελθεῖν (αὐτῶν) = Γενική κτητική στο πατρίδας
τὰς αὐτῶν = Επιθετικός προσδιορισμός στο πατρίδας

5. *Καὶ ταῦτ' ἐποιοῦν οὐχ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου καὶ Μενελάου φιλονικοῦντες, ἀλλ' οἱ μὲν ὑπὲρ τῆς Ἀσίας, οἱ δ' ὑπὲρ τῆς Εὐρώπης, νομίζοντες ταύτην εὐδαιμονεστέραν τὴν χώραν ἔσεσθαι.* Κύρια πρόταση κρίσεως.

ἐποιοῦν = Ρῆμα της πρότασης
οὔτοι = Εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος ἐποιοῦν
ταῦτ'= Ἀντικείμενο του ρήματος ἐποιοῦν
οὐχ φιλονικοῦντες = Αἰτιολογική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος ἐποιοῦν
ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου καὶ Μενελάου= Εμπρόθετοι προσδιορισμοὶ υπεράσπισης στο φιλονικοῦντες
ἀλλ' (φιλονικοῦντες) = Αἰτιολογική μετοχή συνημμένη στο επιμερισμένο υποκείμενο οἱ μὲν = υποκείμενο στη μετοχή φιλονικοῦντες

ὕπὲρ τῆς Ἀσίας = Εμπρόθετος προσδιορισμός υπεράσπισης στο φιλονικούντες
οἱ δ' = υποκείμενο στη μετοχή φιλονικούντες
ὕπὲρ τῆς Εὐρώπης= Εμπρόθετος προσδιορισμός υπεράσπισης στο φιλονικούντες
νομίζοντες = Αιτιολογική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ἐποίου
ἔσεσθαι= Ειδικό απαρέμφατο αντικείμενο στη μετοχή νομίζοντες
τὴν χώραν = υποκείμενο του απαρεμφάτου ἔσεσθαι (ετεροπροσωπία)
ταύτην = Κατηγορηματικός προσδιορισμός στο τὴν χώραν
εὐδαιμονεστέραν= Κατηγορούμενο στο *χώραν* από το συνδετικό ἔσεσθαι

6. *ἐν ὁποτέρᾳ τὸ σῶμα τοῦκείνης κατοικήσειεν.* Δευτερεύουσα αναφορική
προσδιοριστική πρόταση

κατοικήσειεν = Ρήμα της πρότασης
τὸ σῶμα = Υποκείμενο του ρήματος κατοικήσειεν
τοῦκείνης=επιθετικός προσδιορισμός στο σῶμα
ἐκείνης= Γενική κτητική στο στο σῶμα
ἐν ὁποτέρᾳ = Εμπρόθετος προσδιορισμός του τόπου στο κατοικήσειεν

■ Να εντοπίσετε τη δομή της παραγράφου και τη νοηματική της σχέση με την προηγούμενη παράγραφο. Στη συνέχεια, να καταγράψετε τη θέση και την επιχειρηματολογία του συγγραφέα την οποία και θα αξιολογήσετε ως προς την εγκυρότητα και την αλήθεια της. Για τις ανάγκες της δραστηριότητας να κατασκευαστεί ένα αρχείο κειμενογράφου ή λογισμικού παρουσίασης το οποίο και θα αναρτηθεί στο ιστολόγιο (Wiki) του μαθήματος μαζί με τις απαντήσεις της δραστηριότητας 1.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Δεν υπήρξε χρόνος για τη δεύτερη δραστηριότητα. Προφορικά εντοπίστηκε η δομή, έγινε αναφορά στη συνεκτικότητα του κειμένου και στη συνέχεια η αξιολόγηση της επιχειρηματολογίας του συγγραφέα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

4ο Φύλλο Εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες (6η ώρα) στο εργαστήριο.

Τοσοῦτος δ' ἔρωσ ἐνέπεσεν τῶν πόνων καὶ τῆς στρατείας ἐκείνης, οὐ μόνον τοῖς Ἑλλησι καὶ τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς, ὥστ' οὐδὲ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγονότας ἀπέτρεψαν τῶν ἀγώνων τῶν περὶ Τροίαν, ἀλλὰ Ζεὺς μὲν προειδῶς τὴν Σαρπηδόνας εἰμαρμένην, Ἴηος δὲ τὴν Μέμνονος, Ποσειδῶν δὲ τὴν Κύκνου, Θέτις δὲ τὴν Ἀχιλλέως, ὅμως αὐτοὺς συνεξώρμησαν καὶ συνεξέπεμψαν, ἠγούμενοι κάλλιον αὐτοῖς εἶναι τεθνάναι μαχομένοις περὶ τῆς Διὸς θυγατρὸς μᾶλλον ἢ ζῆν ἀπολειφθεῖσι τῶν περὶ ἐκείνης κινδύνων. Καὶ τί δεῖ θαυμάζειν ἅ περὶ τῶν παίδων διανοήθησαν; Αὐτοὶ γὰρ πολὺ μείζω καὶ δεινότεραν ἐποιήσαντο παράταξιν τῆς πρὸς Γίγαντας αὐτοῖς γενομένης· πρὸς μὲν γὰρ ἐκείνους μετ' ἀλλήλων ἐμαχέσαντο, περὶ δὲ ταύτης πρὸς σφᾶς αὐτοὺς ἐπολέμησαν.

Ομάδα 1η

Αξιοποιώντας τις γνώσεις σας και τοΝ δεκάλογο της βοήθειας, να κάνετε πλήρη συντακτική ανάλυση και μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος. Πριν από αυτά να μετακινήσετε τις λέξεις, ώστε να είναι πιο κοντά στοΝ συντακτικό άξονα της νέας ελληνικής, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στην ανάδειξη της αντιθετικής σύνδεσης που είναι χαρακτηριστική στο απόσπασμα. Την απάντησή σας να τη δώσετε σε ένα αρχείο κειμενογράφου το οποίο και θα αναρτήσετε στο ιστολόγιο (ή στο Wiki) του μαθήματος. Σε περίπτωση που ξεχάσατε, θυμηθείτε τη θεωρία των συμπερασματικών προτάσεων, κάνοντας κλικ [Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου](#), στο [Ψηφιακό Βοήθημα του Υπουργείου Παιδείας](#) ή στην [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#).

Τοσοῦτος δ' ἔρωσ ἐνέπεσεν τῶν πόνων καὶ τῆς στρατείας ἐκείνης, οὐ μόνον τοῖς Ἑλλησι καὶ τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς, ὥστ' οὐδὲ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεγονότας ἀπέτρεψαν τῶν ἀγώνων τῶν περὶ Τροίαν,

Αναμενόμενη μετάφραση:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Τόσο μεγάλο πάθος για μόχθους και για την εκστρατεία εκείνη είχε κυριεύσει όχι μόνο τους Έλληνες και τους βαρβάρους, αλλά και τους θεούς, ώστε ούτε και τα παιδιά τους δεν εμπόδισαν από τους αγώνες που έγιναν για την Τροία, αλλά

Γνώσεις: **Ο δεκάλογος της βοήθειας**

1. Το υποκείμενο του ρήματος βρίσκεται σε ονομαστική. ἔρως ἐνέπεσεν.
2. Τα ρήματα που είναι σύνθετα με τις προθέσεις ἐν και συν συντάσσονται με δοτική π.χ --> ἐμπίπτω τοῖς βαρβάροις. Για την εναλλαγή του εν και εμ δεσ αρχικούς χρόνους. ἐμπίπτω, ἐνέπιπτον, ἐμπέσομαι, ἐνέπεσον, ἐμπέπτωκα, ἐνεπεπτώκειν.
3. Η γενική που εξαρτάται από ουσιαστικά που δηλώνουν επιθυμία είναι γενική αντικειμενική. Πχ. ἔρως τῶν πόνων καὶ τῆς στρατείας. Για ποιο πράγμα ἔρως; Τι (αντικείμενο) επιθυμούσαν;
4. Η λέξη «πόνος» στα αρχαία ελληνικά σημαίνει κόπος, μόχθος.
5. Η λέξη «ἔρως» σημαίνει έντονη», σφοδρή επιθυμία, ζήλο, πάθος. Δες πώς κλίνεται. Κλίνει με τον ίδιο τρόπο το ουσιαστικό γέλως
6. Τοσοῦτος- τοσαύτη-τοσοῦτον : Δεικτική αντωνυμία που σημαίνει «τόσο μεγάλος». Μαζί με κάποιες άλλες λέξεις προεξαγγέλει συμπερασματική πρόταση. Δες ποιές είναι αυτές.
7. Το ρήμα ἀποτρέπω, συντάσσεται με αιτιατική και γενική. Αποτρέπω κάποιον από (το να κάνει) κάτι. Ποιό είναι **άμεσο** και ποιο **έμμεσο**;
8. Η μετοχή που συνοδεύεται από άρθρο είναι επιθετική μετοχή και αναλύεται σε αναφορική πρόταση. οἱ γεγονότες= αυτοί οι οποίοι έχουν γίνει (γεννηθεί)
9. ἐξ αὐτῶν= από αυτούς τους ίδιους.
10. αὐτῶν = οριστική ή επαναληπτική αντωνυμία. αὐτῶν= αυτοπαθητική αντωνυμία.

11. τῶν περὶ Τροίαν= Σε θέση επιθετικού προσδιορισμού (=τῶν Τρωικῶν)
Συντακτικός άξονας της νέας ελληνικής.

Αποδεκτές θεωρούνται οι παρακάτω εκδοχές χωρίς προσδιορισμούς:

- ✓ Ρήμα υποκείμενο αντικείμενο.
- ✓ Ρήμα, αντικείμενο, υποκείμενο.
- ✓ Υποκείμενο , ρήμα, αντικείμενο.
- ✓ Υποκείμενο, αντικείμενο, ρήμα.
- ✓ Αντικείμενο, υποκείμενο, ρήμα.
- ✓ Αντικείμενο, ρήμα, υποκείμενο.

Ομάδα 2η

Αξιοποιώντας τις γνώσεις σας και τον δεκάλογο της βοήθειας, να κάνετε πλήρη συντακτική ανάλυση και μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος. Πριν από αυτά να μετακινήσετε τις λέξεις, ώστε να είναι πιο κοντά στον συντακτικό άξονα της νέας ελληνικής. Την απάντησή σας να τη δώσετε σε ένα αρχείο κειμενογράφου το οποίο και θα αναρτήσετε στο ιστολόγιο (ή στο Wiki) του μαθήματος. Σε περίπτωση που ξεχάσατε, θυμηθείτε τη θεωρία της εκφοράς του β' όρου σύγκρισης, κάνοντας κλικ [Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας Α', Β', Γ' Γυμνασίου](#), στο [Ψηφιακό Βοήθημα του Υπουργείου Παιδείας](#) και στην [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#).

,ἀλλὰ Ζεὺς μὲν προειδῶς τὴν [Σαρπηδόνας](#) εἰμαρμένην, Ἴῤῶς δὲ τὴν [Μέμνονος](#), Ποσειδῶν δὲ τὴν [Κύκνου](#), [Θέτις](#) δὲ τὴν ἼΑχιλλέως, ὅμως αὐτοὺς συνεξώρμησαν καὶ συνεξέπεμψαν, ἡγούμενοι κάλλιον αὐτοῖς εἶναι τεθνάναι μαχομένοις περὶ τῆς [Διὸς θυγατρὸς](#) μᾶλλον ἢ ζῆν ἀπολειφθεῖσι τῶν περὶ ἐκείνης κινδύνων.

Γνώσεις: Ο δεκάλογος της βοήθειας

- Η μετοχή που βρίσκεται σε ονομαστική συνάπτεται στο **υποκείμενο**.
- Η μετοχή που συνοδεύεται από το «ὅμως» είναι **εναντιωματική**.
- προειδῶς (μετοχή ενεστώτα του (πρό+ οἶδα).

- Η μετοχή των δοξαστικών ρημάτων είναι κατά κανόνα αιτιολογική.
- Το ρήμα θνήσκω στον παρακείμενο έχει κάποιους διπλούς τύπους.
- Μια μετοχή σε δοτική συνήθως συνάπτεται σε δοτική προσωπική.
- ἀπολειφθεῖσι: Δοτική πληθ. μετοχής παθητικού αορίστου.
- ἀπολείπομαι τινός: Μένω πίσω, υστερώ σε κάτι.
- Όταν έχω συγκριτικό βαθμό, έχω και β' όρο σύγκρισης.
- Δες πως κλίνονται κάποια από τα ουσιαστικά του κειμένου.

ὁ Ζεὺς τοῦ Διός τῷ Δίι τὸν Δία (ὦ) Ζεῦ	ὁ Ἀχιλλεύς τοῦ Ἀχιλλέως τῷ Ἀχιλλεῖ τὸν Ἀχιλλέα (ὦ) Ἀχιλλεῦ	ἡ Ἥως τῆς Ἥους τῇ Ἠοί τὴν Ἥω (ὦ) Ἥως	ἡ Θέτις τῆς Θέτιδος τῇ Θετίδι τὴν Θέτιν (ὦ) Θέτι	ὁ Ποσειδῶν τοῦ Ποσειδῶνος τῷ Ποσειδῶνι τὸν Ποσειδῶ / Ποσειδῶνα (ὦ) Πόσειδον	ὁ Σαρπηδῶν τοῦ Σαρπηδόνο τῷ Σαρπηδόνι τὸν Σαρπηδόνα (ὦ) Σαρπηδῶν	
ὁ γίγας τοῦ γίγαντος τῷ γίγαντι τὸν γίγαντα (ὦ) γίγαν	ὁ ἔρωρ τοῦ ἔρωτος τῷ ἔρωτι τὸν ἔρωτα (ὦ) ἔρωρ	οἱ ἔρωτες τῶν ἐρώτων τοῖς ἔρωσι / ἔ τοὺς ἔρωτας (ὦ) ἔρωτες	ὁ Ἕλλην τοῦ Ἕλληνο τῷ Ἕλληνι τὸν Ἕλληνα (ὦ) Ἕλλην	ὁ ἀγών τοῦ ἀγῶνος τῷ ἀγῶνι τὸν ἀγῶνα (ὦ) ἀγών	ὁ παῖς τοῦ παιδός τῷ παιδί τὸν παῖδα (ὦ) παῖ	ἡ θυγάτηρ τῆς θυγατρός τῇ θυγατρί τὴν θυγατέρα (ὦ) θύγατερ
οἱ γίγαντες τῶν γιγάντων τοῖς γίγασι / γί τοὺς γίγαντας (ὦ) γίγαντες	οἱ ἔρωτες τῶν ἐρώτων τοῖς ἔρωσι / ἔ τοὺς ἔρωτας (ὦ) ἔρωτες	οἱ Ἕλληνες τῶν Ἑλλήνων τοῖς Ἕλλησι / ἔ τοὺς Ἕλληνας (ὦ) Ἕλληνες	οἱ ἀγῶνες τῶν ἀγῶνων τοῖς ἀγῶσι / ἔ τοὺς ἀγῶνας (ὦ) ἀγῶνες	οἱ παῖδες τῶν παιδῶν τοῖς παισί / τ τοὺς παῖδας (ὦ) παῖδες	αἱ θυγατέρες τῶν θυγατέρων ταῖς θυγατράσι / τὰς θυγατέρας (ὦ) θυγατέρες	

Αναμενόμενη μετάφραση:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αλλά ο Δίας, παρόλο που εκ των προτέρων γνώριζε το πεπρωμένο του Σαρπηδόνα, η Ηώς του Μέμνονα, ο Ποσειδώνας του Κύκνου κι η Θέτιδα του Αχιλλέα, εντούτοις τους εξώθησαν και τους έστειλαν όλους μαζί, γιατί νόμιζαν ότι θα είναι καλύτερο γι αυτούς να πεθάνουν πολεμώντας για τη θυγατέρα του Δία παρά να ζουν μένοντας έξω από τους κινδύνους για εκείνη.

Ομάδα 3η

Με τη βοήθεια πολλαπλών αναγνώσεων να συλλάβετε αρχικά το νοηματικό περίγραμμα του παρακάτω αποσπάσματος και στη συνέχεια με τη βοήθεια της σύνταξης να προχωρήσετε στην εξαγωγή της ορθής μετάφρασης. Πριν από αυτά να μετακινήσετε τις λέξεις, ώστε να είναι πιο κοντά στον συντακτικό άξονα της νέας ελληνικής. Την απάντησή σας να τη δώσετε σε ένα αρχείο κειμενογράφου το οποίο και θα αναρτήσετε στο ιστολόγιο (ή στο Wiki) του μαθήματος.

Και τί δεῖ θαυμάζειν ἅ περὶ τῶν παίδων διανοήθησαν; Αὐτοὶ γὰρ πολὺ μείζω καὶ δεινότεραν ἐποιήσαντο παρὰ ταξιν τῆς πρὸς Γίγαντας αὐτοῖς γενομένης· πρὸς μὲν γὰρ ἐκείνους μετ' ἀλλήλων ἐμαχέσαντο, [περὶ δὲ ταύτης](#) πρὸς σφᾶς αὐτοὺς ἐπολέμησαν.

Αναμενόμενη μετάφραση:

Και γιατί θα πρέπει να εκπλήσεται κανείς για αυτά που σκέφτηκαν για τα παιδιά τους; Άλλωστε οι ίδιοι συνέστησαν φοβερότερο πόλεμο από αυτό που έδωσαν εναντίον των Γιγάντων. Γιατί εναντίον εκείνων πολέμησαν ενωμένοι, ενώ γι αυτή (την Ελένη) χωρίστηκαν μεταξύ τους σε στρατόπεδα. (πολέμησαν αναμεταξύ τους)

Ομάδα 4^η

1. Αντλώντας στοιχεία από το διαδίκτυο για τα πρόσωπα που αναφέρονται στο κείμενο ([Σαρπηδόνας](#), [Ἡώς](#), [Μέμνονος](#), [Κύκνου](#), [Θέτις](#), [Ἀχιλλέως](#), [Διὸς θυγατρὸς](#)) να δημιουργήσετε ένα αρχείο παρουσίασης (δύο διαφάνειες για

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

κάθε πρόσωπο) και να εξηγήσετε αν οι γνώσεις που αποκομίσατε σας βοήθησαν στην πληρέστερη κατανόηση του αρχαίου κειμένου.

2. Αφού ακούσετε [το ηχητικό απόσπασμα](#) από την «Ιλιάδα», να εξηγήσετε με μία σύντομη παράγραφο τη σχέση του με το τέταρτο κείμενο.

Ομάδα 5^η

Αφού πληροφορηθείτε τη μετάφραση του τέταρτου κειμένου από τις ομάδες 1, 2, και 3, να κωδικοποιήσετε και να αξιολογήσετε την επιχειρηματολογία της παραγράφου. Προηγουμένως όμως να αναζητήσετε στο διαδίκτυο και αναφέρετε έργα από τον χώρο της τέχνης που είχαν την Ελένη ως πηγή έμπνευσης. Παράλληλα, να δημιουργήσετε μία πολυτροπική παρουσίαση με παραστάσεις αρχαίων αγγείων που έχουν ως θέμα τους τη ζωή και την περιπέτεια της Ελένης. Με ποιον τρόπο ο αρχαίος ζωγράφος [Ζεύξις](#) (στοιχεία μπορείτε να αντλήσετε και από το εγχειρίδιο [«Φιλοσοφικός Λόγος»](#) της Θεωρητικής Κατεύθυνσης Γ΄ Λυκείου, [Ενότητα 18](#)) προσπάθησε να αποδώσει την ομορφιά της Ελένης;

Ο διδάσκων ακολούθησε την πρόταση του συντάκτη, υπήρξε ο χρόνος για να ολοκληρωθεί (όχι όμως και να ανακοινωθεί) η δραστηριότητα στο εργαστήριο.

Σύγκληση ολομέλειας (7^η ώρα)

Οι μαθητές ανακοίνωσαν τις δραστηριότητες του τελευταίου Φύλλου Εργασίας και στη συνέχεια προσπάθησαν να αξιολογήσουν το εγχείρημα. Οι θετικές τους απόψεις καταγράφονται αναλυτικά στην κριτική.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Στην αρχή του σεναρίου θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως πληροφορία [το εισαγωγικό του ιταλικού κλασικού λυκείου](#), αφού μεταφραστεί από τον διδάσκοντα με τη βοήθεια της μηχανικής μετάφρασης της Google. Τα στοιχεία που δίνονται εκεί είναι σύντομα και αρκετά κατατοπιστικά για την κατανόηση του περιεχομένου του έργου. Μάλιστα δίνεται και διαγραμματικά το περιεχόμενο του έργου, οπότε οι μαθητές θα μπορούσαν εκ προοιμίου να γνωρίσουν το περιεχόμενο των ενοτήτων 47-52 και να διευκολυνθούν στην κατάκτησή του. Στην περίπτωση αυτή, θα μπορούσε να γίνει εμβριθέστερη ενασχόληση με τις δύο τελευταίες παραγράφους και να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στο πραγματολογικό επίπεδο.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Αναφορικά με τις γνώσεις για τον κόσμο οι μαθητές:

- Κατανόησαν τη χρήση του μύθου ως αφετηρία για φιλοσοφικό στοχασμό.
- Αντιλήφθηκαν τον αξιακό κώδικα της ιστορικο-κοινωνικής πραγματικότητας.
- Σχολίασαν τον ανθρωπομορφισμό των θεών, την έννοια της ειμαρμένης, τα ιδανικά του ομηρικού ανθρώπου.

Αναφορικά με τις γνώσεις για τη γλώσσα:

- Αξιοποίησαν την έννοια της δομής της παραγράφου.
- Διαπίστωσαν τη δυσκολία ταύτισης μετάφρασης και κατανόησης κειμένου.
- Θυμήθηκαν τη συντακτική αναγνώριση των μετοχών.
- Διδάχτηκαν τις αναφορικές παραβολικές προτάσεις.
- Αποδόμησαν τον αρχαίο λόγο και συνέδεσαν γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα με χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους. Επίσης, ήρθαν σε επαφή με συγγραφέα τον οποίο θα συναντήσουν σύντομα στα Ρητορικά Κείμενα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Συνειδητοποίησαν τις γνωστικές ελλείψεις ή αδυναμίες τους (συγκεκριμένα φαινόμενο κράσης, έλξης αναφορικού, μετατροπή ενεργητικής σύνταξης σε παθητική, καταχρηστικές προθέσεις).

Αναφορικά με γραμματισμούς:

- Αντιλήφθηκαν διαφορές αφήγησης και επιχειρηματολογίας
- Συνδύασαν τις γραμματικές και συντακτικές τους γνώσεις για τη μετάφραση του κειμένου.
- Εκφράστηκαν ομαδικά και υπεύθυνα.
- Αξιοποίησαν πόρους του διαδικτύου και τις ΤΠΕ για ανάλυση και επεξεργασία του αρχαίου κειμένου.

Το τμήμα δυσκολεύτηκε αρκετά στη δραστηριότητα της 4^{ης} ώρας, όταν δηλαδή δίνονταν η μετάφραση και ζητούνταν η σύνταξη. Αντίθετα, η δραστηριότητα της 5^{ης} ώρας (δίνονταν η σύνταξη ζητούνταν η μετάφραση) τους φάνηκε οικεία.

Η αξιολόγηση την τελευταία ώρα έδειξε τη σχεδόν συνολική χαρά και ικανοποίηση του τμήματος από την ενασχόλησή του με το συγκεκριμένο σενάριο.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γιάννου, Τ. 2011. «Οι ΤΠΕ στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών». Στο *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση και την εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη. Επιμορφωτικό Υλικό για την Εκπαίδευση των Επιμορφωτών στα ΠΑΚΕ*, τεύχος 3. Κλάδος: ΠΕ 02. Πάτρα: ΕΑΙΤΥ, 104 - 128.

http://filologostpe.files.wordpress.com/2012/10/yliko_pe02-201106.pdf

Κακριδής, Ι. Θ. 1966 [1936, Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ]. *Το μεταφραστικό πρόβλημα*. Η Βιβλιοθήκη του Φιλολόγου. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας».

Κουτσογιάννης, Δ. 2011. *Εφηβικές πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού και ταυτότητες*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 50-58.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Μαρωνίτης, Δ. Ν. 2009. «Από τη γραπτή στην προφορική σχολική μετάφραση». Στο *Ενδογλωσσική Μετάφραση*, επιμ. Δ. Ν. Μαρωνίτης. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. [01/10/2012]

http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/education/translation/support_theory/page_000.html

Lesky, A. ⁵1981. *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*. Μτφρ. Α. Τσοπανάκης. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη, 804-817.

Πόλκας, Λ. & Κ. Τουλούμης. 2012. *Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 18 – 22. [01/10/2012]

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.3ancient_greek_pol_kas-touloumis_0.pdf

Σαλμανλής, Α. Χ. & Α. Π. Μπιτσιάνης. 2009. *Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής*. Θεσσαλονίκη: Μεταίχμιο.

Τζουγανάτος, Ν. 1963. *Σύνταξις της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας. Ο υποτεταγμένος λόγος*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 127 κ.ε.

Τσάφος, Β. 2004. *Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και Γλώσσας. Για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Τσέλικας, Σ. 2006. «Αρχαία ελληνική θεματογραφία και μετάφραση». Στο *Ενδογλωσσική Μετάφραση*, επιμ. Δ. Ν. Μαρωνίτης. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. [01/10/2012]

http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/education/translation/support_theme/index.html

Τσιότρας, Β. 2008. *Η αρχαία ελληνική θεματογραφία στο Λύκειο. Συμβολή στη διδακτική του «αδίδακτου» κειμένου*. Αθήνα: «Τυπωθήτω» - Γ. Δαρδανός.

ΥΠΕΠΘ – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. 2007. *Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Ενιαίο Λύκειο (Σχολικό έτος 2007 - 8)*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Χρηστίδης, Α.-Φ. 1999. «Γλώσσα και νέες τεχνολογίες». Στο Α.-Φ. Χρηστίδης, *Γλώσσα, Πολιτική, Πολιτισμός*. Αθήνα: Πόλις, 189-196.